

Karjalan Leimo

N:o 3-4 2015 7€

**Polkupyörämies
teki telttamatkan
ympäri Karjalaa**

SISÄLTÖ

<i>Aila-Liisa Laurila ja Valto Ensio Heikkinen: Yli 2 000 kilometriä polkupyörällä halki kesäisen Karjalan tasavallan</i>	36
<i>Aila-Liisa Laurila: Kal'evala vienankarjalaksi -eepoksen julkaisemista juhliittiin sekä Helsingissä että Petroskoissa</i>	44
<i>Eeva-Kaisa Linna: Ote Karjalan Sivistysseuran puheenjohtajan puheesta Kal'evalan julkaisujuhliissa</i>	47
<i>Aila-Liisa Laurila: Karjalan Sivistysseuran Heimopäivät pidettiin Kajaanissa, Elias Lönnrotin kaupungissa</i>	48
<i>Olga Melentjeva: Karjalaini pirtti -käsityökeskus avasi ovensa juhlavasti Pääjärvellä, Louhen piirissä</i>	52
<i>Olga Pekšujeva: Kolmas Veikko Pällisen laulufestivaali pidettiin maaliskuussa Uhtualla</i>	54
<i>Olga Melentjeva: Kansalaisjärjestöjen edustajat kokoontuivat kansainväliseen konferenssiin Uhtualle</i>	56
<i>Olga Melentjeva: Vienan tyynet ja tuulet -kirjaan on koottu tekstejä Kalevalan laulumailta syntyneiltä kirjoittajilta</i>	57
<i>Ivan Savin: Karjalainen runoilija ja kirjailija kertoo livviksi tarinan tallirengistä ja hänen hevosistaan</i>	58
<i>Eeva-Kaisa Linna ja Kai Pekšujeff: Ortodoksisen kirkon arkkipiispa Leo vieraili Sivistysseuran Studia Generaliassa</i>	63

Karjalan Leimo

Karjalan Sivistysseura ry:n
jäsenlehti ja äänenkannattaja

– Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 –

Seura perustettiin vuonna 1906 nimellä Wienan Karjalaisten Liitto. Vuonna 1917 seuran nimeksi tuli Karjalan Sivistysseura ry. Seuran tarkoituksena on itä- ja rajakarjalaisen kielen ja kulttuurin vaaliminen sekä sivistystyön tekeminen. Seura pyrkii ylläpitämään karjalaista perinnettä ja heimohenkeä sekä lujittamaan karjalaista itsetuntoa.

Karjalan Sivistysseura ry:n jäseneksi pääsee jokainen hyvämaineinen kansalainen. Jäsenmaksuun sisältyy *Karjalan Heimo* -lehti. Tervetuloa jäseneksi, lehden tilaajaksi ja lukijaksi sekä karjalais-kalevalaisen kulttuurin harrastajaksi.

Lisätietoja seuran toiminnasta www.karjalansivistysseura.fi

Kannen kuva:

Valto Ensio Heikkinen ajoi viime kesänä noin kuukauden ajan polkupyörällä pitkin Karjalan teitä ja yöpyi leiritulilla.

Kuvaaja:

Valto Ensio Heikkinen

Tarjoa juttua lehteen

Karjalan Heimossa julkaistaan toimituksen harkinnan mukaan myös lukijoiden kirjoituksia sekä karjalais-yhdistysten ja sukuseurojen tapahtumailmoituksia.

Karjalan Heimon aikataulua vuonna 2015

Lehden nro	Aineisto valmis	Jakelupäivä
5-6:	06.06.	29.06.
7-8:	01.08.	24.08.
9-10:	26.09.	19.10.
11-12:	07.11.	10.12.

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Karjalan Leimo

Vuonna 1906 ilmestyi lehden ensimmäinen näyttenumero nimellä Karjalaisten Pakinoita

Toimitus

Päätoimittaja Aila-Liisa Laurila
0400 755 907 tai 040 514 3351
paatoimittaja@karjalanheimo.fi
Lapinkaari 20 B 23, 33 180 Tampere
www.karjalanheimo.fi

Ulkoasu

Marita Salonen
Piikku-Tuotanto Oy, Tampere

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa, kaksoisnumeroina, 96. vuosikerta.

Ilmoitushinnat

Takakansi 490 €, sisäkannet II ja III 450 €,
1/1 s. 430 €, 1/2 s. 300 €, 1/3 s. 235 €, 1/4 s. 185 €,
1/6 s. 140 €, 1/8 s. 115 €

Ilmoitusten toimitusosoite

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Lehden tilaaminen ja osoitteenmuutokset

Karjalan Sivistysseura ry
Luotsikatu 9 D
00160 Helsinki
puhelin (09) 171 414
toimisto@karjalansivistysseura.fi
www.karjalansivistysseura.fi
Toimisto palvelee ti ja to klo 10-15,
heinäkuussa suljettuna.

Tilaushinta/jäsenmaksu

Lehden tilaushinta on 40 € / vuosi.
Yhdistyksen jäsenmaksu on 32 €
ja lehti sisältyy jäsenetuna jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Danske Bank
IBAN: FI92 8000 1500 0617 19
BIC/SWIFT: DABAFIHH

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Julkaistuimikunnan puheenjohtaja
Senni Timonen
www.karjalansivistysseura.fi

Painopaikka

Libris Oy

Oikeudet muutoksiin pidätetään.

ISSN 0449-8828

Helsingissä 12. huhtikuuta 2015

Hyviä uutisia, vai

Karjalan tasavallasta kuuluu hyviä uutisia. Karjala, suomi ja vepsä ovat vahvistamassa asemaansa. Viranomaisia ja kansanedustajia on kutsuttu ilmaisille karjalan, suomen ja vepsän kielikursseille. Kurssit alkoivat huhtikuun puolivälissä. Karjalan kansallisten kielten kurssit ovat saaneet rahoitusta EU:n Enpi-ohjelmasta. Kielikurssit ovat viranomaisille ensimmäiset ja toistaiseksi ainoat koko Karjalan tasavallan 95-vuotisen historian aikana. Viranomaiset kaipaavat tietävästi kovasti näiden kansallisten kielten taitoa. Kurssit ovat tällä hetkellä suosituimpia heti englannin jälkeen. Tämä herättää toivon, että kansallisilla kielillä on sittenkin vielä pitkä tulevaisuus edessään, eikä venäjä peitä niitä kokonaan alleen.

Kiinnostus näiden kielten opetukseen antaa myös lupauksen siitä, että karjala, suomi ja vepsä olisivat pian myös kieliä, joilla kansalainen saa viranomaispalveluita ja voi hoitaa enemmän ja vähemmän virallisia asioitaan. Ehkä niistä voitulla jossakin vaiheessa myös kieliä, joilla on virallisen kielen asema Karjalassa.

Uutinen kuulostaa kieltämättä vähän liian hyvältä ollakseen täysin totta. Totuus on tätä karumpi. On totta, että karjalaa ollaan nostamassa toiseksi valtionkieleksi Karjalan tasavallassa. Ratkaisu vaatii kuitenkin perustuslain mukaan kansanäänestyksen. Edes kaikki karjalankieliset ja aktiivisesti karjalaisyhteisöissä toimivat eivät kuitenkaan ole pelkästään iloisia. Oman kielensä etenemisestä he kyllä ovat tyytyväisiä, mutta pelkäävät paineita, joita se tuo tullessaan.

Venäjän vuoden 2010 väestönlaskennassa karjalan kieltä ilmoitti osaavansa noin 25 000 henkilöä. Kansallisuudeltaan karjalaisia oli yli 60 000. Tällä hetkellä karjalaisten osuus tasavallan väestöstä on vain noin 7,5 prosenttia. Suomalaisia väestöstä on puolitoista prosenttia ja vepsäläisiä puoli prosenttia. Venäläisten osuus on 82,2 prosenttia. Karjalan tasavallan asukasluku oli vuoden 2014 tammi-kuussa 634 400. – Nämä numerot kertovat venäläisten ylivallassa ja samalla myös siitä, mikä tekee vähemmistökieliset varovaisiksi. Kaikki eivät halua vaatia oikeuksiaan isoon ääneen. Oikeuksien toteutuminen vaatisi myös rahaa ja olisi kallista. Tasavallan talous on kriisissä, kuten koko Venäjänkin talous.

Myös Suomesta on kuultu hyviä uutisia. Yle on aloittanut karjalankieliset uutiset Pohjois-Karjalan Radiossa. Vuonna 2011 suomessa arvioitiin olevan karjalaisia 350 000, heistä noin 30 000 lasketaan kuuluvaksi karjalankieliseen vähemmistöön. Suomessa karjala sai ei-alueellisen vähemmistökielen aseman vuonna 2009. Aika pientä tämäkin on, jos kerran viikossa voi kuunnella lyhyet uutiset radiosta.

Tässä *Karjalan Heimossa* on erityisen paljon juttuja karjalan kielellä. Luetaan ja opitaan niistä!

AILA-LIISA LAURILA
Päätoimittaja

Poikien puuhat ovat samoja kaikkialla, niin myös Kostamuksen lähellä Lietmajärvellä.

Polkupyörällä halki kesäisen Karjalan

Valto Ensio Heikkinen polki viime kesänä Kajaanista Kuhmon kautta Vartiukseen ja läpi Karjalan tasavallan. Tuulessa, tyvenessä, sateessa ja paisteessa.

Harva uskaltanut lähtemään polkupyörällä Venäjälle. Monille tämä retki olisi suuri seikkailu jo henkilöautollakin.

Karjalan Heimo julkaisee muutamia otteita polkupyörämatkailijan päiväkirjasta. Kysyimme myös **Valto Ensio Heikkiseltä** reilun tusinan verran kysymyksiä. Valto Ension *Kivaniemi*-blogista voi lukea lisää, mitä kaikkea hän koki erikoisella lomareissullaan.

Lietmajärvi 2 kilometriä, Segeša 170. Tämä on vasta alkumatkaa.

Irrallaan juoksevia koiria joutui hätistelemään ranstakalla.

Mikä sai suomalaismiehen innostumaan matkasta ja pyörilemään pitkän lenkin Karjalan tasavallassa?

– Joskus tällaiset aiheet vain ”kasvat” toteutuspiesteeseensä. Ensin oli ajatus matkasta, jonka aiheutti varmaankin Neuvostoliiton hajoaminen, mikä aiheutti jonkinlaisen suomalaisryntäyksenkin Karjalaa. Siihen ryhtäköön en itse osallistunut. Sitten ajatus vain syveni. Tein kaikenlaisia tutkimuksia, jututin ihmisiä, joilla oli kokemuksia Karjalasta ja katselin karttoja. Erilaisia matkakuvauksia luin myös ja

tärkeimmät olivat A. W. Ervastian ja Elias Lönnrotin kirjoitukset.

– Mielessä on muljhdellut myös isän jatkosotareissu, ja nythän voin tyytyväisenä todeta, että Rukajärven Ontrosenvaara on koettu. Siellä isäni haavoittui 5.8.1944. Taisin telttani satuttaa melko lähelle niitä tappopoteroita heti alkutaipaleella.

Paljonko kilometrejä kertyi?

– Mittarin mukaista kilometrimäärää

ei ole, koska jo mennessä ennen Vartiuksen tullia mittarini rikkoon. Eikä sillä väliä olekaan! Kysymys saisi melkein kuulua, montako kymmentä kilometriä työnsit pyörää, koska sitä kokemusta on nyt vaikka muille jakaa. En ole vielä kartastakaan matkan mittaa laskenut.

– Ajoin Svetogorskista Imatralle tulon jälkeen vielä Sammattiin ja siitä Tammissaareen. Sieltä tulin junalla pois, joten aikamoinen puolentoista kuukauden huikonen kaiken kaikkiaan! Karkea arvioni on, että yhteensä tuli yli 2 000 kilometriä.

Oletko aiemmin matkaillut Karjalan tasavallassa tai Venäjällä?

– Aivan käymätön paikka koko Venäjä! Neuvostoliiton aikaan kävin yhden kerran Tallinnassa 1980-luvun alussa.

Onko sukujuuria Karjalassa?

– Viimeisten sukupolvien ajalta ei isän eikä äidin puolelta Karjalan puoleisia sukusiteitä tiedossani ole. Ehkä äidin puoleiset **Tuoviset** ovat joskus tulleet Laatokalta Rantasalmelle, mutta sukukirjan tiedot eivät tue edes tätä huhua.

Miksi lähdit matkaan yksin?

– Itsensä kanssa sitä parhaiten toimeen tulee. Tietää, mitä fysiikka ja henki kestävät. Retkilleni en yksinkertaisesti kaipaa toveria. Ei tulisi kirjoitettua eikä ajateltua, kun aina olisi jonkun kanssa turpaa soitettava; mikä nyt ei tarkoita sitä, etteikö se mukavaa ole sekini.

Miten selviydyt eri tilanteissa, kun venäjän kielikään ei ole hallussasi?

– Savolaissuomalainen selviää kai missä päin maailmaa vain vaikka naamaa vään-telellä. Eikä isoja ongelmia tälläkään reissulla eteen tullut. Harmittaa tietenkin yhteisen kielen puuttuminen siinä mielessä, että olisi enämpi ihmisten sielujen syvyyksiin voinut katsella. Mutta olen sen verran kielipuolien maahanmuuttajien kanssa täällä Suomessa touhuillut ja sitä myöten oppinut ymmärtämään, että itku ja nauru, pahuus ja hyvyys ja muut suuret ja pienet tunteet ovat kaikkialla luettavissa ihmisestä sanoittakin. Yhteiskunnallisista laajan kirjon asioista tietenkin olisi hyvä käydä ihan periaatteellista keskustelua aina ja kaikkialla. Niitä ei aina voi lukea eleistä.

Tapasitko karjalan kieltä tai suomea puhuvia?

– Suomea ja suomensukuisten kielien

Pyörämatkan reitti, yli 2000 km

Pienet lapset ovat rohkeita ja avoimia, kuten yllä Volomassa. Vasemalla tyttö oli Veronica 8 v., yksi pojista Daniel 10 v. ja kiviä käsissään pitänyt Olek 7 v. Ranteensa leikeissä murjonut poika ei kirjoittanut nimeään.

Venäläisen rikkaan talo punaisen aidan takana.

puhujia tapasin ainakin Rukajärvellä, Sukajärvellä, Petroskoissa, Nurmoilassa ja Laatokan rantaa pyöräillessäni. Kaikki olen kirjannut vihkooni ja pääosin asiakin, joista puhuttiin.

Yövytkö yöt teltassa ja metsässä eli villin luonnon helmassa?

– Yhtään ainoaa katon alla vietettyä yötä en Venäjänpuolen Karjala -pyöräilylläni kokenut. Harhakuva villistä luonnosta

pitää myös kautta linjan oikaista: sellaista ei globaalissakaan mielessä enää ole. Ihmisen kädenjälki näkyy kaikkialla. Lajisto hupenee monen sadan lajin vuorokausivauhtia. Ns. biodiversiteetti on taakse jäänyttä luontoa. Se on jo tieteellisestikin todennettu, saatikka, etteikö se näkevän ymmärrykseen katselemalla ja kuuntelemallakin perille menisi.

Suosittelko matkaa muille?

– Venäjänpuoleisen Karjalan pyöräilyretkelle en ketään kehota lähtemään, ellei itse ole varma itsestään. Nuorena voi olla

voimia matkata, mutta sitkeyttä vastoin- käymisten sattuessa usein puuttuu. Pitää olla itsensä ja elämänsä kanssa niin sanotusti sinut. Metsää ja kymmenien kilometrien metsätaipaleita pelkääville en suosittele missään nimessä, jos ei ole valmistautunut juuri sillä matkalla pääsemään peloistaan irti. Enkä sellaisille, joilla ei ole halua myös työntää pyörää, kun huonoja teitä kohdalle sattuu.

– Hyvällä porukalla, ja saksalaisittain huoltomaastoauto perässä kulkua varmistamassa, on varmin tapa liikkua, mutta en ota siihen retkeilytapaan muuten kantaa

kuin että eihän se sitten olisi ”oikeaa” retkipyöräilyä. – Loppumatkallani Suomessa, Orimattilassa, tapasin nuoren saksalaisnaisen, joka oli aivan yksin liikenteessä ja ajanut jo Saksan, Puolan, Tanskan, Ruotsin ja Norjan kautta ylös Suomen Lappiin ja aikoi matkata vielä Helsinkiin, Tallinnaan, Latviaan ja sitten vielä Puolan kautta kohti Saksaa!

Mitä vaaroja tai epämiellyttäviä tilanteita kohtasit?

● Kostamus, Lietmajärvi, Tiiksa, Rukajärvi (josta takaisin Tiiksaan), Muujärvi (Mujejärvi), Voloma, Pieninkä, Sukajärvi, Porajärvi, Suojärvi, Veskelys, Hyrsylänmutka (josta takaisin Veskelykseen), Jessoila, Säämjärvi, Säpsä, Petroskoi, Matrosa, Prääsä, Vazejärvi (Vasojärvi), Kotkatjärvi, Nurmoila, Aunus, Tuulos, Vitele, Rajakontu, Salmi, Pitkäranta, Impilahti, Läskele, Harlu, Sortavala, Laatokan Valamo (>laivalla), Käkisalmlä (>laivalla), Myllypelto, Räsälä, Sairala, Antrea, Jääski ja Svetogorsk.

● Suomessa Imatra, Puumala, Ristiina, Mäntyharju, Tuohikotti, Jaala, Kouvola, Kausala, Vuolenskoski, Nastola, Orimattila, Myrskylä, Pukkila, Mäntsälä, Rajamäki, Karkkila, Pusula, Sammatti (Lönnrotin kuolinmökki, jonka seinustalla yövyin), Karjalohja, Fiskars, Pohja, Billnäs, Karjaa ja Tammissaari.

● Matkan ajankohta 9.6.-10.7.2014.

● Valto Enson blogi löytyy tästä linkistä: <http://kivaniemi07.blogspot.fi/>

Matkamies Valto Ensio Heikkinen pyörineen Äänisen rannalla Petroskoissa.

– Metsäneläimiähän ei tarvitse pelätä. Säpsässä kohtasin karhun silmästä silmään, mutta ei se kerran paikalta pois rynnätyään tullut yöllä teltan vetoketjua raapimaan.

– Kylien ja kaupunkien irtohurtat ovat aivan kaameita, isoja ja säälimättömiä, osa vähintään puoliviljejä. Niitä pitää uskaltaa lyödä ranstakalla ja kertalaakilla niin, etteivät uudestaan kinttuun yritä. Ja se ranstakka täytyy olla aina valmiina. Minulla sellainen sinkkivaijerista tehty oli ja on aina ohjaussarven sisällä.

– Myös rosvoja on pelättävä. Rukajärveltä Ontrosenvaaraan takaisin yöllä ajaessani tapahtui erittäin vaarallinen kohtaaminen kahden pakettiautolla liikkuvan roiston kanssa. Vieläkin kulkee kylmät väreet selkäpiissä, kun ajattelen, kuinka tuo kohtaaminen olisi voinut surkeimmillaan päättyä. Samoin myös Veskelyksen tienoilla, mutta näistä henkilöautolla liikkuneista selvisin helpommin konstein kuin edellisistä.

– Rajavartijoiden rassautuminen passintarkastukselle keljutti myös, kun ei ole tottunut sellaiseen ja kun ne niin tarkkaan joka kerta kyselivät minulta kaikkea mah-

”Savolaissuomalainen selviää kai missä päin maailmaa vain vaikka naamaa vääntelemällä. Eikä isoja ongelmia tälläkään reissulla eteen tullut.”

Rauhoittavia maisemia Kuollunkijärven ja muutamien muiden nimettömiksi jäävien järvien kauniiden vetten äärellä.

dollista. Eikä eräs moottoripyöräilevä ”turisti”, joka Petroskoissa ja sen jälkeen tuttuva tuki, loppujen lopuksi miellyttäviä ajatuksia herättänyt. Tuntui kuin se olisi pantu minulle ”varjoksi” taakse ja välillä eteeni Laatokalle saakka.

Mikä on ajatuksesi elämästä Karjalassa nyt, monta kuukautta matkan jälkeen?

– Ei ole vain yhtä tai kahta ”päällimmäistä” ajatusta. Mieli on tyytyväinen siitä, että olen reissun tehnyt. Kun olen matkalla otetuista noin kolmestatuhannesta valokuvasta ja tehdyistä päiväkirjamer-

kinnöistä editoinut blogitekstejä, parasta antia ovat olleet tapaamani ihmiset (ja erikseen mainiten ulkometsissä kesänsä viettävät lehmät) lukuun ottamatta edellä mainittuja roistoja.

– Luontoelämyksiä häiritse, ja edelleen muistijälkeä häiritsee, peruuttamaton luonnon tuhoaminen. Myös valistus muistakin luontoarvoista ymmärtääkseni puuttuu Venäjällä miltei kokonaan. Sekin, ettei neuvostoliittolaisen traagillisen ”socialismikokeilu”-periodin jälkeä ole lähimainkaan siivottu, on asia, joka edelleen näkyy niin maisemassa kuin myös ihmisten

käyttäytymisessä. Julkisivuja kohennellaan ja uutta rakennetaan esimerkiksi Petroskoissa, mutta mitä takapihoilla ja metsissä ja kaatopaikoilla tapahtuu, niin siitä ei taideta suurta huolta kantaa.

Olet harkinnut matkakirjan julkaisemista. Onko se opas vastaavaa pyöräilymatkaa suunnitteleville?

– Se on todella vasta harkinnassa. Jos saan käsikirjoituksen valmiiksi ja vielä suurempi JOS, että joku sen tämän päivän kus-

OTTEITA VALTO ENSION MATKAPÄIVÄKIRJASTA

9.6.

Suomen tullissa passia vaivauduttiin juuri ja juuri vilkaisemaan, mutta naapurimaan puolella se tarkistettiin neljä tai viisi kertaa muutamien satojen metrien matkalla. Valmiiksi täytetyt tullauskaavakkeet se rekisteröimätöntä polkupyörääni ihmettelevä toimistomuori repi ja nakkasi roskiin. Suomen kieltä hieman taitava mies päästi ainoana pari hymynkareta kasvoilleen kysellessään, mitä pyöräni laukut sisältävät.

12.6.

En ikinä ole niin murhaavan vihaisia ihmisiä lähietäisyydeltä kuunnellut kuin nyt rukajärveläisessä yössä, pelosta piilossani vapisten. Aikansa siinä toisilleen huudettuaan ja kiroiltuaan ne ajoivat lenkin Rukajärvellä päin ja kun tulivat takaisin, pysähtyivät vielä kerran katselemaan ympäristöä vihaisesti molottaen minua vielä kääntäen hämärässä havaitsematta. Viimein kuski kyllästyi ja löi rönttösen tiskiin suunnaten paluumatkan pelokseni Tiikan kylää kohti.

15.6.

Puhaltelin tulet yölliseen hiilokseen. Aamupalaksi kahvia ja haarakopin päällä paahdettuja leipäviipaleita. Kala ei edelleenkaan onkeenkäy, paitsi tullessa eräällä joella yksi ahvenen sintti erehtyi pikkulippaan tarttumaan. Pyysin lapsia kirjoittamaan nimet vihkooni. Tyttö oli Veronic 8 v., yksi pojista Daniel 10 v. ja kiviä käsissään pitänyt Olek 7 v. Ranteensa leikeissä murjonut poika ei nimeään laittanut enkä sitä enää muista.

OTTEITA VALTO ENSION MATKAPÄIVÄKIRJASTA

17.6.

Hyväntuulisen miehen nimi oli Sasha. Hän huitoi minut pihamaalleen, joka oli kylästä poistumisreitoin alapuolella, lammelle antavassa rinteessä. Käteltyämme hän vei minut ensimmäiseksi tipolaan. Siellä oli pieniä huoneenkoppeja, joiden karsinan aidoilla istui erivärisiä kanoja ja kukkopoikia kuin lihavia teeriä puiden oksilla. Yhden isomman kopperon kynnyksellä tuli vastaan kaakattava kanaemo, joka paimensi kirjavaa lapsilaumaansa syrjemmälle.

19.6.

Porajärveltä tämän pienen lammen rantaan, johonka nällissäni tulihtaa-asennon rutaisin, oli matkaa parisenkymmentä kilometriä. Mutkasta, mäkistä ja soljuvahiekkaisista olivat taivallukseni alustat. Kaappasin pakkiin vettä lammesta, kuorin potut kiehuaan, lisäksi kanariisipussin sisällön sekaan ja suurustin keiton venäläisellä limpulla. Jälkiruuksi pulahdin soisenpehmeään liejurantaan appeluksiin, lämpömittari näyttää muutamaa pakkasastetta.

21.6.

Kertakaikkinen lamaannuksen, vihantunteiden ja pelon sekamelskainen olo pesiytyi mieleen, kun pistäväkatseinen, kapteenin nastoja kaulukseensa niitannut rajaukko teki itsensä tykö keskellä Suojärven kylää. Nuljakkeentuntua lisäsi hänen kaverinaan ollut kauluspaitamies, harmaantumaan jo alkanut, kyyninen, isoroppinen äijä, joka tutisutti erikoisesti sänkisiä poskia kun alaiselleen (kuulustelu)neuvoja jakeli minua vilkaisemattakaan.

tannusmaailman tietäen ottaisi kustannettavakseen, niin se sisältää samankaltaista kirjoitusta ja valokuvia kuin *Kivaniemi*-bloginikin. Siitä harva mitään suostuisikaan maksamaan, vaikka kuinka mielenkiintoista olisi ja vaikka se minulle, valmiiksi kehnosti toimeentulevalle oli liian paljon maksanut hanke.

Oletko tehnyt muita pyöräilymatkoja?

– Lapissa asuessa pyöräilin tuntureiden väleissä ja rinteillä kulkevia teitä. Kerran ajoin sieltä Ruotsinkin puolelle mutkan. Kuopion lääni ja Tampereen ympäristö (Häme) tuli aikoinaan tutuksi myös pyöräillen asuessani niillä seuduilla.

– Sitten olen ottanut aiheekseni erilaisia ”teemoja” ja polkaissut sen mukaiset matkat; muun muassa **Pentti Haanpään** ”80-vuotispöytä” tein vuonna 2008. Silloin oli kulunut sen verran aikaa siitä, kun HP pyöräili (1928) Olympiallaan Järvi- ja Itä-Suomea siksakkia. Kilometrejä tuli silloin noin 1 800. Tuolloin kirjoitin aiheesta *Kaltio*-lehden jutut. Päijänteenkin olen muuten ajanut ympäri ja senkin retken kuvaus löytyy blogistani. Suomen puolen Karjalasta on myös hyvät kokemukset pyöräilymaakuntana.

Mikä on parasta pyöräilyssä?

– Klassiseen kysymykseen ei ole yhtä ainoaa oikeaa vastausta, mutta perustalla juuri tämä matkailu- ja liikuntamuoto lepää, lienee ikaikainen vapaudenkaiju ja sen jonkinmoinen toteutuminen, kun pyörällä matkaan lähtee. Ei tarvitse odotella bussi- eikä junakyytejä, maksaa bensoihin, ja jos teltaa ja makuupussi ovat tarakalla, niin hotellienkin olemassa olo on yksiaalee. Ympäristön havainnointi on myös asia, joka vahvasti puolustaa pyöräilyä satulaan nousua aina, kunhan vain koivet kestävä. Takapuolen kestävydestä ovat

Vasojärven, Kotkatjärven ja Nurmoilan tienoilla leiripaikan nuotio loimusi komein liekein. Matkamies kattoi itselleen viereen juhlapöydän.

Karjalaista maaisemaa parhaimmillaan.

Loppumatkasta alkoi eväspöydän kattaminen olla jo rutiinia.

Makeita herkuja matkan varrelta.

Teltoa, jossa tuli nukkua kuukauden ajan.

”Itku ja nauru, pahuus ja hyvyys ja muut suuret ja pienet tunteet ovat kaikkialla luettavissa ihmisestä sanoittakin.”

monet huolissaan, mutta se kai viimeiseksi ihmisessä pettää.

Mihin aiot pyöräillä seuraavaksi?

– Ei ole isoja suunnitelmia. Eurooppa yleensä, esimerkiksi Puola olisi mielenkiintoista kokea, mutta olen jo sen verran iäkäs mies, että ehdinkö ennen kuin matkaan hautaani muiden kyyditsemänä. Ehkä tulevana kesänä pyöräilen poikieni kanssa Keski-Suomen maisemissa, mutta ei sekään ole läheskään varmaa.

Kerro vielä jotain itsestäsi.

– Olen syntynyt 1958, kirvesmies evp., eli käytän mieluummin ”vapaa toimija” (ei toimi*ttaja*) titteliä, mutta myös koti-isä käy. Sitä olenkin harjoittanut vuodesta 2007 lähtien. Nykyelämäni kuuluu siis kolme kouluikäistä poikaa (7–13 v.) ja yksi 14-vuotias tyttö.

– Parikymppisenä aloitetusta, ensimmäisestä ”isäurasta” siirtyi kaksi tyttäretä, joiden yksinhuoltajana toimin kymmenisen vuotta 1990-luvulla heidän äitinsä vakavan sairastumisen jälkeen. Vanhempien tyttärieni ansiosta olen nyt myös yhdeksänkertainen isoisä.

AILA-LIISA LAURILA
Kysymykset
VALTO ENSIO HEIKKINEN
Kuvat

OTTEITA VALTO ENSION MATKAPÄIVÄKIRJASTA

22.6.

Hyrskylänmutkasta läksin pyöräntöntöön auringonpaisteessa. Kolea tuuli jakoi ilmanalan kahtalaiseksi; toiselta puolelta kuumotti ja toiselta kylmetti. Vaeltajalle siis sopiva ilma. Mittari näytti lähtiessä 11 lämpöastetta. Tässä katselen Veskeyksen maisemia kukkulalta, lahoristisen tsasounan tornista, jonka puset portaattentään olivat vankat ja hyväkuntoiset kiivetä.

25.6.

Jessoilla: Jonkun oligarkin räikeästi punaisella pellillä aidattu huvila olla jymöttää parhaalla paikalla rannassa ja on varmasti tyhjillään suurimman osan vuodesta, niin kuin meillä kirkot ja lahkolaisten rukoushuoneet, joista monistaakaan ei pöyhkeilyvyys kaukana majaille. Viereisillä tonteilla eletään miten kuten: on kaatuvaa tönöä, lahoa seinää ja hajoavia savupiippuja.

26.6.

Säämäjärven kylän kävin kulkemassa perillä saakka. Kahdesta koiranhutaleesta selvitettiin ja vaihdettuani muutaman suomensukuisen sanan harmaahapsisen, sekavalta vaikuttavan miehen kanssa työntelin pyörääni rannassa luitertelevaa kylätietä. Villavaaran pikkukylässä kävin evästydennyksellä. Ostin tietenkin myös jäätelön, sillä on ne niin hyviä täällä Venäjällä.

27.6.

Petroskoi: Näin kaupungilla ja rantamaisemissa millisejä sekä jalkapartioina että autoilla ajelemissa. Jossakin kadunkulmassa näytti vilahdavan myös hevosen takapuoli, ja sen selässä ratsumiliisi, mutta voi olla, että oli kangastus. Millainen lie järjestyksenpidon ankaruus näinkin suuressa kaupungissa, 20 kilometriä ranta-vaivaa ja liki 300 tuhatta asukasta.

28.6.

Kuusivaltaiseen sekametsään jälleen leiriäydin. Paikka Matrosasta Prääsään päin. Käet pitävät rähinöitään yhä vain. Joku muukin lintu klunkuttaa. Asvaltinausijot jyrsivät ja kolistelevat tiellä ja sorarekat jyräyttävät. Niiden meteli kuuluu tänne saakka, vaikka olen mäennystyrän takana syväällä metsässä.

29.6.

Svatozeron (Pyhäjärvi) kohdalla polkiessani soitti Tapsa Kittilästä. Puhelu kuului hyvin. Tuli puhe liikenteestä ja kerroin Tapsalle, kuinka juuri sillä hetkellä tien suoralla osuudella tulee vastaan ja porhaltaa samaan suuntaan ainakin 17 rekkaa sekä muu liikenne siihen päälle. Tapsalla on Sisu-sorarekka, joten kerroin, että täällä saman merkisiä kampeita myös riittää.

OTTEITA VALTO ENSION MATKAPÄIVÄKIRJASTA

Vienankielinen Kalevala sai arvoisensa julkistamisen Suomessa ja Karjalassa

Yhtä juhlaa monta viikkoa

Harmaan talven keskelle valkeni valoisa päivä keskiviikkona 24. helmikuuta. Se jää mieleen päivänä, jolloin julkistettiin vienankielinen Kalevala eli Kal'evala vienankarjalaksi. Kalevalan päivän aattona, 27. helmikuuta juhla jatkui Petroskoissa.

Ensimmäisessä julkistamistilaisuudessa Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran juhlasalissa Helsingissä oli läsnä itse vaikuttavien ja värikylläisten kalevalaisten teosten maalar **Vitali Dobrinin**. Petroskoissa hetkeä juhlisti kauniin kielen kääntäjä **Raisa Remšujeva**. Heidän ansiotaan molemmissa juhlissa tunnelma nousi kattoon ja ilmassa saattoi kuulla vienoa kulttuurihistorian siipien havinaa.

Vitali Dobrinin tunnusti olevansa mielissään, mutta myös hieman hämillään ja liikuttunut saadessaan uuden, lähes kaksi kiloa painavan *Kalevala*-eepoksen ensimmäistä kertaa käsiinsä. Viimeistään nyt suomalaisetkin tuntevat hänet taiteentekijöiden tähtenä. Tyytyväisyys loisti miehen kasvoilta muun muassa sillä hetkellä, kun Karjalan Sivistysseuran puheenjohtaja **Eeva-Kaisa Linna** kiinnitti seuran ansiomerkin hänen rintaansa.

Karjalaisen kansan asemasta Dobrinin kertoi sen sijaan olevansa hyvin huolissaan.

– Asun Kostamuksessa, eikä siellä juuri kuule puhuttavan karjalaa missään. Kodin ulkopuolella sitä ei voi käyttää, eikä juuri kotonakaan, hän harmittelee *Karjalan Heimion* haastattelussa.

Maaseudun vienalaiskyllissä karjalaa vielä puhutaan, mutta lapset ja nuoret eivät siihen juuri oppia saa. Asiointi on hoidettava valtakielellä.

Yksi toinenkin asia jäi taiteilijaa mietittämään tuoreessa *Kalevala*-teoksessa. Paperille painetussa kirjassa maalausten värit ovat hänen mielestään sävyiltään erilaiset kuin ne, jotka silmä näkee suoraan kankaalta. Painotekniikka ei koskaan pysty toteuttamaan värejä aivan yhtä kirkkaina ja sävykkäinä kuin ne on maalattu.

Tärkeä tulevaisuuden kysymys on, pysyvätkö nämä vienankarjalaisen *Kalevala*-teoksen kuviksi nyt vahvasti leimautuneet maalaukset yhtenä kokoelmana, vai leviävätkö ne eri suuntiin ja hajalleen eri teille. Kalevalan päivän aikaan muutamia Dobrinin töitä oli edustettuna Kalevala-aiheisia taideteoksia esittelevässä näyttelyssä Karjalan tasavallan taidemuseossa Petroskoissa. Museon intendentti **Anita Dunkers** kertoi, että museo on halukas ostamaan ainakin joitakin itselleen.

Erityisesti museoa kiinnostaa *Kalevalan* sivulla 431 oleva maalaus, jossa on kuvattuna Väinämöisen hahmo makaavassa asennossa. Jos museo ostaa sen tai joitakin muita Dobrinin Kalevala-teoksia, muttei kaikkia, tietää se vääjäämättä kokoelman hajoamista.

Petroskoin julkistamisjuhlassa kunnipaikalla yleisön edessä, hiljattain remontoidussa Karjalan kansalliskirjaston konferenssisalissa istunut kielentutkija ja kääntäjä Raisa Petrovna Remšujeva hyrisi

Petroskoin kansalliskirjaston salissa kääntäjä Raisa Remšujevaa (vas.) haastattelee tv-toimittaja ja Karjalan Rahvahan liiton puheenjohtaja Natalia Vorobei.

tyytyväisenä. Hänen pitkäaikainen työnsä oli nyt viimein saatu tähän pisteeseen – valmiiksi kovakantiseksi kirjaksi ja lukijoiden arvioitavaksi. Myös hän sai rintaansa Karjalan Sivistysseuran ansiomerkin.

Raisa Remšujeva muistutti *Karjalan Heimion* haastattelussa, että ilman **Elias Lönnrotia** eivät karjalaiset voisi näihin juhlallisiin hetkiin kerääntyä koolle. Häntä ihmetyttää, miten lääkäriksi koulutettu Lönnrot lähti kulkemaan pitkin maita ja mantuja sekä keräämään runoja ja kokoomaan eeposta.

Ahkeralla työllään hän sai kootuksi *Kalevalan*, joka on nyt lähes koko maailmalle tuttu.

– Lönnrot oppi hyvin nopeasti ymmärtämään vienan kieltä, mutta hän kirjoitti kuitenkin suomeksi. Suomen kansa tarvitsi tällaista eeposta. Ei rahvas ole itse koskaan luonut tällaista kokonaisuutta, heillä oli vain erilaisia häärunoja, eppisiä runoja ja loitsuja, hän sanoi.

Remšujeva tietää Lönnrotin kirjoittaneen muistiin vain laulujen päälinjat ja juonen. Kielen muodot tai suomen ja karjalan erilaisuudet eivät Lönnrotia kiinnostaneet.

– Lönnrot oli sellainen, että hän saattoi kirjoittaa hyvin poikoh. Hän kirjoitti niin nopeasti, että hänen ei tarvinnut koskaan pyytää laulajaa esittämään lauluaan uudelleen. Hän myös lyhenteli sanoja. Hän oli

”Suomen kansa tarvitsi tällaista eeposta. Ei rahvas ole itse koskaan luonut tällaista kokonaisuutta, heillä oli vain erilaisia häärunoja, eppisiä runoja ja loitsuja.”

kuullut samat runot monta kertaa eri esittäjiltä, ja siksi hän saattoi ymmärtää omat muistiinpanonsa jopa yhdestä kirjaimesta.

Remšujeva vertaa Lönnrotia **A. A. Boreniukseen**, joka kiersi kyliä 40 vuotta myöhemmin. Borenius merkitsi tarkkaan ylös kielen jokaisen sanan ja kirjaimen. Remšujevan mukaan karjalaiset runonlaulajat eivät kuitenkaan ajatelleet, että joskus voisi olla jokin Kalevala-teos heidän omalla kielellään. Vasta nyt julkaistu *Kalevala* vie-

nankarjalaksi yhdistää todellisen vienalaisen kielen ja *Kalevala*-eepoksen yhteen.

– Tällaista käännoistyötä ei tehdä nopeasti. Mitä enemmän ruat, sitä paremmaksi se tulee, Remšujeva kertoi.

Hänen mukaansa tauot ja lepoa hetket työn lomassa kehittävä ajatuksia ja tuovat esiin parhaat ilmaisutavat. Kääntäessä pitää ottaa huomioon yhtä aikaa niin sisäl-

lön tulkinta kuin runon ulkomuoto sekä runomitan ja alkusoinnun säilyttäminen.

Myös esimerkiksi ajatus Sammosta kirjastui kääntäjälle vähitellen. Remšujevan mukaan Sampo on laina venäjältä, ja kun S sai päälleen suhuaanteen, siitä tuli Šampo. Esimerkiksi **Armas Mišin** ja **Sandra Stepanova** antoivat tässä pohdinnassa tukea kääntäjälle.

Tätä kertoessaan Remšujeva osoitti samalla suuret kiitokset muille tärkeille tukijoilleen, siskolleen **Aili Rettijevälle** sekä Karjalan Sivistysseuralle, joka otti teoksen julkaistavakseen. Kiitoksensa hän nimesi erityisesti **Eeva-Kaisa Linnalle**, **Marja Torikalle**, **Senni Timoselle**, **Eila Stepanovalle** ja omalle tyttärelleen **Maria Spitsinalle**.

Raisa Remšujeva oli aiemmin työssä tutkijana Venäjän Tiedeakatemian Karjalan tiedokeskuksen kielen, kirjallisuuden ja historian instituutissa. Hän perehtyi erityisesti Elias Lönnrotin *Kantelettaren* kansanrunoudelliseen taustaan. Kun hän lähti akatemiasta vuonna 1992, tuli mahdollisuus keskittyä muihin mielenkiintoisiin tehtäviin. Jo samana vuonna hän aloitti raamatun kääntämisen omalle äidinkielelleen yhdessä **Sinikka Saaren** ja **Inka Pekkasen** kanssa. *Uusi testamentti* vienankarjalaksi julkaistiin vuonna 2011.

Karjalan Sivistysseura otti vuonna 2013 yhteyttä Raisa Remšujevaan, mikä pani *Kalevalan* käännöstyöhön vauhtia ja tavoitteeksi teoksen julkaisemisen kokonaisuena kirjana.

Muina töinään Remšujeva on muun muassa tallentanut ääninauhoille äitinsä **Santra Remšujevan** esityksiä, jotka vaativat järjestämistä ja arkistointia.

– Työtä on ollut hyvin paljon, hän sanoo.

Kalevalan kääntämistä Remšujevalle ehdotettiin ensimmäisen kerran vuonna 2002 Sammatissa pidetyssä seminaarissa. Hän muistaa ainakin **Paavo Ahavan** ja **Pekka Zaikovin** puhuneen tästä.

Karjalan kielen professori Pekka Zaikov nähtiin puhumassa karjalan kielestä myös Helsingin ja Petroskoin julkistamishulessa. Hän kertoi vienalaisen *Kalevalan* merkityksestä näin:

– Kaikinhan myö tiijämmä, jotta ma-kuajan kiššan šuuhi hiiri ei juokše. Tämä *Kalevala* vienankarjalaksi šanou, jotta vienalainen rahvas ei makua. Mie hyvin muisan, kun kerran Karjalan Šivissyšseuran entini piäjohtaja **Kosti Pamilo** šano, jotta jokahini kanšijen šiämeš pantu karjalaini šana, virkeh, šananlašku on kullankallis.

Juhlapöydässä keskustelevat Pekka Laaksonen (oik.), Vitali Dobrinin, Senni Timonen ja Marja Torikka.

Kalevalan kääntäjä Raisa Remšujeva sanoo, että työ vaati paljon aikaa ja vaivaa. Kalevalan päivän aikaan oli vihdoin juhlan vuoro.

Kalevalan ensimmäinen julkistamistilaisuus pidettiin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran juhlasalissa Helsingissä. Musiikkia esitti lauluryhmä Iki-Turso Maari Kallbergin johdolla.

Toičči voit kuulla, jotta vienankarjalaiset ollah hil'aset eikä kirjuteta niin ruttoh kuin aunukšenkarjalaiset.

Karjalan tasavallan kulttuuriministeri **Jelena Bogdanova** toi Petroskoissa tervehdyksen Karjalan päämiehen **Alexander Hudilaisen** puolesta. Hänen mielestään on suuri riemu viettää Kalevalan päivää Karjalassa joka vuosi samoin kuin se, että voi omien kesken puhua omaa kieltä. Hän

myös kiitti Suomen Petroskoin-konsulia **Tuomas Kinnusta**, joka vastasi julkistamishulessa järjestelyistä.

– Nygöi ymmärrän, miten ilokkahat ollah vienankarjalaiset tänä päivänä, konsu voivat luke *Kalevala*-eepossaa omalla kielellä vienankarjalaksi, ministeri sanoi.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuvat

Elias Lönnrot voi nyt hymyillä

Karjalan Heimo julkaisee tässä otteen Karjalan Sivistysseuran puheenjohtajan, Eeva-Kaisa Linnan puheesta, jonka hän piti sekä Helsingin että Petroskoin julkaisujuhlassa.

Karjalan Sivistysseuran rooli eepoksen julkaisemisessa alkoi muotoutua, kun ymmärsimme, että **Raisa Remšujevan** vuosien käännöstyö jää biteiksi tietokoneeseen ja käännösten painamiseen nytemmin itsenäisenä lehtenä lakkautetun *Vienan Karjala* -lehden sivuilla, ellei runoja julkaista painettuna kirjana.

Vuonna 2013 otimme yhteyttä Raisaan ja samanaikaisesti aloimme miettiä millaisilla kuvilla vienakielisestä *Kalevalasta* saadaan myös visuaalisesti kiinnostava.

Harkitsimme kuvittajakilpailun järjestämistä – sellaisia oli harrastettu jo 1890-luvulla Suomessa *Kalevalan* kuvittamiseksi. Julkaisutoimikunnassamme vaikuttava **Pekka Laaksonen** (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkiston en-

nen johtaja ja Kalevalaseuran pitkäaikainen puheenjohtaja) onneksemme muisti Kostamuksessa asuvan **Vitali Dobrininin**, jonka tiesi ahkerasti maalanneen *Kalevalaa* 1990-luvulla.

Menimme – Pekka Laaksonen, kuvajaksi mukaan pyydetty **Tapani Kaukonieni** ja minä – runsas vuosi sitten katsomaan Vitalin työt. Kotiin palattuamme meidän ei tarvinnut harkita muita vaihtoehtoja, niin koskettavia ja puhuttelevia nuo *Kalevalaa* ja karjalaista kansaa kuvaavat Dobrininin maalaukset ovat.

Kuten Raisa Remšujevalle myös kuvataiteilija Vitali Dobrininille vienankarjalaisuus on siirtynyt verenperintönä. Dobrinin on nimetty kaksi kertaa vuoden ihmiseksi Karjalassa. Kalevalaseuran nuo-

ren taiteilijan tunnustuspalkinnon hän sai vuonna 1994.

Se, kuinka paljon Dobrininin teoksissa on ”kalevalaisen” historian myyttillistämistä, pyrkimystä ”alkuperäisyyteen”, ”muinaissuomalaisuuteen” jääköön jokaisen itsensä arvioitavaksi.

Kiinnostavalla tavalla niissä on samalla kertaa perinteinen ja moderni ote, paikoitellen se tuttuuden tunne, ”kalevalainen rekisteri”, jonka puitteissa suurin piirtein tiedämme mistä on kyse, kun puhumme *Kalevalasta*, sammosta, Väinämöisestä tai Kullervosta, miksi ei myös kalevalamitasta.

Vitali ei itse ole ollut innokas kuviansa sanoin tulkitsemaan. Maalausten sijoittelun *Kalevalan* runojen yhteyteen tekivät **Senni Timonen** ja Pekka Laaksonen.

Elias Lönnrotilla ja meillä on tänään aihetta hymyillä.

Lönnrotin mielestä sampo tarkoittaa vertauskuvallisesti ”ihmiskunnan saavuttamaa sivistystä ja kulttuuria”. Lisätköön tämä yllirajaisena yhteistyönä syntynyt eepos osaltaan sivistystämme ja tuokoon kultaisen lisän kulttuuriimme.

Heimopäivät pidettiin uuden vienkielisen Kal'evalan kunniaksi

Sivistysseura Lönnrotin luona Kajaanissa

Karjalan Sivistysseurassa osataan juhlia. Kajaanin Heimopäivillä teemana oli Kal'evala, jonka ympärille saatiin aikaan monta hienoa hetkeä. Kahden päivän aikana nähtiin ja koettiin monipuolinen kirjo karjalaista ohjelmaa.

Luantai 11. huhtikuuta valkeni kirkkaan aurinkoisena päivänä, mikä antoi upeat puitteet kyykkäötölle Karjala – Suomi. Heimopäivien perinteinen ohjelmanumero oli tällä kertaa nimetty menestyksekkään kyykkämestarin mukaan ”Kalle Paajaste 80 vuotta”.

Mestarin itsensä ja muiden kokeneiden kartunheittäjien kovasta yrityksestä huolimatta kävi niin, että mestaruus matkasi juhlien päätyttyä tulliaseman kautta Venäjän puolelle. **Kalle Paajaste** sen sijaan sai ison kasan lahjoja ja kukkia sekä kutsun Karjalan Sivistysseuran kunniajäseneksi.

Seuran kunniajäsenyys tuli täytenä ylätöksenä Kallelle, samoin kuin toisellekin saman arvon saaneelle, pitkäaikaiselle hallitusaktiiville ja monissa muissa seuran tehtävissä kunnostautuneelle **Marja Torikalle**. Silmät täytyivät ilonkyyneleistä.

Kunniajäsenet saivat kuulla asiasta 109. vuosikokouksen päätteeksi lauantaina alkuillasta sen jälkeen, kun **Eeva-Kaisa Linna** oli valittu neljännen kerran seuran puheenjohtajaksi ja seuran hallitus saanut kaksi uutta jäsentä.

Erovuorossa olleista hallituksen jäsenistä **Kari Kontu** valittiin uudelle kolmi-

vuotiskaudelle ja **Seija Jalagin** ja **Mari Rajamaa** jättivät paikkansa. Tilalle valittiin **Terttu Louhikoski-Alasuutari** Lohjalta ja **Tuulikki Halla** Tampereelta.

Afanasjeff-sukuseura ry:n puheenjohtaja Terttu Louhikoski-Alasuutari johti myös vuosikokouksen puhetta. **Afanasjeffien** sukuseura perustettiin 7.7.2013. Puheenjohtaja kertoo, kuinka tuo perustava kokous yllätti hänet täysin. Paikalle saapui peräti 350 sukuun kuuluvaa. Ensi kesänä, 18.–19. heinäkuuta, pidetään Oulun hotelli Lasaretissa seuraava tapaaminen, jossa on tarkoitus käsitellä suvun elämää Uhtualla 1600-luvulta 1920-luvulle asti.

Louhikoski-Alasuutari kertoo olleensa aina kiinnostunut sukujuuristaan. Se on ollut hänelle jotakin erityistä, mutta siitä ei ole ollut tarpeeksi tietoa.

– Kun **Irja Rämän** sukututkimukset tulivat julki *Karjalan Heimossa*, olin aivan taivaassa, hän kertoo.

Sukuseuratyöhön hän on päässyt uppoutumaan kunnolla vasta viime vuosina, kun lapset ovat vähitellen aikuistumassa. Perheeseen kuuluu neljä lasta, jotka ovat syntyneet vuosina 1986–1996.

Vähitellen on selvinnyt, että suvusta on

sirpaleista tietoa muuallakin kuin Rämän tutkimuksissa. Esimerkiksi Ahavan puolella on tehty selvityksiä. Nyt lähdettiin kokoamaan tietoja yhteen.

– Olen tyytyväinen, että olemme saaneet niin paljon tietoa valmiina. Ilahduin todella, kun ymmärsin, miten paljon tietoa on jo valmiina. Lähdimme aika vähin tiedoin liikkeelle, mutta yhtäkkiä tietoa olikin paljon.

Myös esimerkiksi oululaisen **Sami Kal-**

lion tutkimukset hyödyttävät sukua. Samoin kenraalimajuri **Walleniuksen** tekemä noin 30-sivuinen haastattelu sisältää valtavasti asiaa esimerkiksi bolševikkien julmista teoista ja sokean **Jevgenia**-mummon kamppailusta 200 miestä vastaan pelkällä puukepillään.

Louhikoski-nimen takana on paris-kunta **Otto** ja **Jenny**. Ukin mukaan sukunimen juurena on Louhikoski-niminen koski Uhut-joessa.

Otto hoiti myöhemmin Karjalan väliaikaisen hallituksen asioita, mutta sai kokea sitä ennen myös taistelemisen Venäjän armeijassa Romanian rintamalla. Siellä Otto joutui sotavankeuteen, mutta pääsi pakenemaan, tuli kotiin Vienan Karjalaan ja pakeni myöhemmin Suomeen.

Jenny jäi vielä Karjalaan ja huolehti yksin kahdesta lapsestaan.

Kun joulukuussa 1921 tuli tieto, että raja sulkeutuu, Jenny tuli vihdoinkin Suomeen

Kajaani on Elias Lönnrotin kaupunki vielä tänäänkin. Kukkakimpun hänen patsaalleen kävivät laskemassa Paavo Ahava (edessä), Ville Rohkimainen (vas.), Pekka Pamillo, Eeva-Kaisa Linna, Marja Torikka, Anita Dunkers ja Eila Stepanova.

Karjalan Sivistysseura sai kaksi uutta jäsentä hallitukseensa. He ovat tamperelainen Tuulikki Halla (vas.) ja lohjalainen Terttu Louhikoski-Alasuutari.

lastensa ja Santra-täidin kanssa. Afanasjef-
feistä voi lukea lisää tämän lehden Lau-
kunkantajat-palstalta.

Toinen uusi hallituksen jäsen, **Tuulikki Halla**, aloitti sukujuuriensa järjestelmäl-
lisen selvittämisen muutama vuosi sitten.
Nyt on saatu jo aika paljon kokoon tietoa
1700-luvulta 1920-luvulle asti. Yksi henki-
löistä on iso-iso-isä **Miitrei Filipoff**.

– Tietoja on kerätty esimerkiksi Suo-
men Kansallisarkistosta, moskovalaisesta
arkistosta ja SKS:n arkistosta. Tyrmäävin-
tä oli löytää iso-iso-isän haastattelu, noin
kymmenen sivua käsinkirjoitettua teks-
tiä, hän kertoo.

Haastattelusta kävi ilmi, että mies oli
lähtenyt Vienan Karjalasta Suomeen lauk-
kukaupoille jo 15-vuotiaana. Lopullisesti
hän jäi Suomeen asumaan syksyllä 1923.
Omaa sukuseuraa ei vielä ole, mutta toi-
nen innokas samojen aineistojen tutkija
on **Martti Weckroth**.

– Toinen yllättävä tutkimuksista sel-
vinnyt tieto on, että yksi esi-isistä on ollut
pappina Kiimasjärvellä. Kaikkien tällais-
ten tietojen selviäminen auttaa ymmärtä-

mään omaa itseä ja oman perheen asioita,
Tuulikki Halla sanoo.

Hän pitää itseään ”varttikarjalaisena”.
Kiinnostus karjalaisuutta kohtaan on kui-
tenkin niin suuri, että hän on opiskellut
karjalan kieltä ja venäjää. Hän on yhteis-
kuntatieteiden maisteri ja metsätalouden
sinööri, joka pendlaa junalla päivittäin
töihin Tampereelta pääkaupunkiseudul-
le Metsähallituksen konserniviestintään.

Vuosikokous piti ennallaan niin jäsenmak-
sut kuin *Karjalan Heimo* -lehden tilaus-
maksutkin. Jäsenmaksu pysyy 32 eurossa
ja tilausmaksu 40 eurossa.

Vanhoina jäseninä hallituksessa jatka-
vat varapuheenjohtaja **Pekka Vaara** sekä
**Markku Pottonen, Senni Timonen, Pekka
Pamilo, Eila Stepanova** ja **Kai Paajaste**,
joka tunnetaan nykyään nimellä **Kai Pek-
sujeff**. Seuralla on toimintakertomuksen
mukaan runsaat tuhat jäsentä.

Alkaneella toimintakaudella seura pyr-
kii tiivistämään yhteistyötä muiden kar-
jalaisten yhteisöjen kanssa. Siitä olikin jo
näkyvänä merkinä se, että Heimopäivillä
oli mukana kymmenkunta Suojärvi-seu-
ran edustajaa.

Vuosi 2016 on seuran 110-vuotisjuhla-

vuosi, johon liittyy **Pekka Nevalaisen** tut-
kimushanke. Hän on jatkanut tutkimustyö-
tään itäkarjalaisten liiketoiminnasta Suo-
messä. Seura asettaa toimikunnan suun-
nittelemaan juhlavuotta, jonka tehtävänä
on toteuttaa Heimopäivät Vaasassa 9.–10.
huhtikuuta ensi vuonna.

Lauantain aikana pidettiin useiden su-
kuseurojen ja muiden yhdistysten kokouk-
sia. Karjalaisessa tee- ja tarinaillassa esiin-
tyivät muun muassa laukkukauppias **Vas-
selei Rohkimainen** ja vuokkiniemäläinen
Kataja-ryhmä **Valentina Saburovan** joh-
dolla. **Raija Zaprudskaja** esitti vienankar-
jalaista joikua.

Kataja-ryhmä esiintyi myös sunnun-
tain Heimopäivillä, missä nähtiin laaja
ja monipuolinen ohjelma.

Erityisen kiinnostava yleisön mielestä
oli Karjalan tasavallan taidemuseon in-
tendentin **Anita Dunkersin** alustus, jos-
sa hän esitteli laajan määrän karjalaisia ja
venäläisiä **Kalevala**-taiteilijoita sanoin ja
kuvin. Kaikki eivät Suomessa tiedä, mi-
ten laajaa ja oivaltavaa **Kalevala**-aiheinen
taide Venäjällä on.

AILA-LIISA LAURILA

Teksti ja kuvat

HALLITUKSEN UUTISET

Kaksi uutta kunniajäsentä

Karjalan Sivistysseu-
ran hallitus on kut-
sunut **Marja Tori-
kan** seuran kun-
niajäseneksi numero 49 tun-
nustuksena siitä ansiokkaasta
työstä, jota hän on 1990-lu-
vun lopulta lähtien tehnyt seu-
ran päämäärien hyväksi seu-
ran hallituksen sihteerinä ja
asiantuntijajäsenenä, *Karjalan
Heimon* oikolukijana, julkai-
sutoimikunnan jäsenenä ja talkoolaisena.

Marja Torikan sihteerin Sivistysseuran hallituksessa al-
koi toukokuussa 1999, kun **Helmi Virtaranta** oli häntä **Pentti
Keynäälle** tehtävään ehdottanut. Sivistysseura olikin Marja To-
rikalle entuudestaan tuttu, sillä hän oli Luotsikadun toimistolla
aikaisemmin vierailut entisen esimiehensä **Pertti Virtarannan**
opastuksella.

Kotimaisten kielten keskuksessa, Kotuksessa, elämäntyönsä
karjalan kielen sanakirjan toimittajana tehnyt Marja Torikka
siirtyi sihteerin postilta hallituksen asiantuntijajäseneksi vuon-
na 2006, jolloin tehtäväksi tuli myös *Karjalan Heimo* -lehden
oikolukeminen.

Myöhemmin tehtäväkenttä laajeni julkaisutoiminnan puolelle,
kun seuran hallitus ryhtyi pohtimaan mahdollisten julkaisujen
laatimista. Tehtäviin kuului myös osallistuminen seuran netti-
sivujen kirjoittamiseen ja tarkistustyöhön.

Sivistysseuran asiantuntijatehtävät maaliskuussa 2012 jättä-
nyt Torikka kutsuttiin tammikuussa 2013 edellisenä vuonna pe-
rustettuun julkaisutoimikuntaan. Sen työllistämällä olleet julkaisut,
lasten runokirja *Mössi kontie – meččärunoja lapsilla*, Sivistysseu-
ran 100-vuotishistoriikki *Karjalaizien kannallisen omantunnon
kaiččii*, Vienankarjalan kielioppi (ja harjoituskirja), *Ahma* sekä
Kalevala vienankarjalaksi julkaistiin. Torikan panos niiden jul-
kaisukuntoon saattamiseen, samoin kuin **Salme Syrin** roma-
anien *Missä koti, muamoseni* ja *Kahleissa kylmän maan* oli to-
della merkittävä.

Kunniajäseneksi numero 50 kutsuttiin **Kalle Paajaste** tunnus-
tuksena siitä ansiokkaasta työstä, jota hän on lukuisien vuosien
ajan tehnyt seuran päämäärien hyväksi seuran pitkäaikaisena jä-
senenä. Paajaste on edistänyt erityisen ansiokkaasti karjalaiseen
kulttuuriin oleellisesti kuuluvaa kyykkäpeliiä.

Hän on osallistunut aktiivisesti Karjalan Sivistysseuran kyyk-
käkerhon ja Suomen Kyykkäliiton toimintaan sekä kilpaillut voi-
tokkaasti. Suomen mestaruuskilpailuissa palkintosijoja on tullut
yli 30 kertaa, joista suurin osa voittoja.

Oman menestyksekkään ja yhä jatkuvan peliuransa ohella
Kalle on kannustanut pelin pariin nuoria sukupolvia. Lisäksi
hän on aina auliisti osallistunut kyykkäkerhon ja Sivistysseuran
lukemattomiin talkoisiin.

Kalle Paajaste täytti huhtikuun alkupuolella 80 vuotta. Sivi-
tysseura onnittelee lämpimästi!

IRMA LAHTI

Marja Torikka on ahkeroinut erityisesti Karjalan Sivistysseuran julkaisujen parissa.

IRMA LAHTI

Kalle Paajaste on ansioitunut kyykän pelaaja ja kyykkäperin-
teen jatkaja.

Hallitus on päättänyt myöntää Karjalan Sivistysseuran ansio-
merkin **Heikki Rytkölälle** ansioistaan karjalaisen kulttuurin
tutkimuksen edistämässä ja tunnetuksi tekemisessä. Heikki
Rytkölä on tukenut toiminnallaan karjalaisen kulttuurin paris-
sa työskenteleviä virkamiehiä ja monien karjalaisten kulttuuri-
seurojen toimintaa sekä henkilöitä, jotka tarvitsevat tietoa ja
käytännön ohjeita karjalaisuudesta.

Sivistysseuran ansiomerkit on myönnetty myös **Raisa Remšu-
jevälle** ja **Vitali Dobrinille** heidän ansioistaan karjalaisuuden,
karjalan kielen ja kulttuurin edistämiseksi. Merkit on luovu-
tettu saajille Kalevalan julkistusten yhteydessä Helsingissä ja
Petroskoissa.

Karjalaini pirtti -käsityökeskuš
avasi oveh Piäjärveššä

Palakkah valo karjalaisen pirtin ikkunoissa

Karjalaisen pirtin peruštamista Piäjärveššä on mietitty monta vuotta. Louhen piirin karjalaisilla on ollut pitkäaikasia yhteistyösuhteita Šuomešša toimijien karjalaisšeurojen kera.

Vuosien mittah yhteisin voimin molommin puolin rajua on järješetty erilaisia käsityön opetuškurššija, seminarija, muasterioppija.

Tämä yhteistyö oli ylen tulokašta ta šai piäjärveläisetki aktiivisešti toimimah. Kuusamo-Viena-šeuran avulla aikoinah Piäjärveh oli hommattu kolmet kankašpuut. Tämä pani alun kutomisella Piäjärveššä. Kyläššä on pietty aktiivista toimintua, järješetty erilaisia pitoja, kuitenkin aina kyšymykšenä nousi še, jotta missä tiloissa niitä järještyä. Karjalaisien šeuroilla ei ollut omie vakituise tiloja ta mieli järještyä minih tapahtuma piti aina ečtie ta vuokrata šopiva paikka.

Ajatukšista toteuttamish. Uuši karjalaini pirtti on Vienan virta -järještön aloiteha.

– Monta vuotta olemma smiettin, miten tämmöni paikka järještyä ta nyt še toteutu, kerto Vienan virta -järještön johtaja **Anni Vlasova**.

Louhen paikallisen ičehallinnon johtajat oli kannatettu šitä ta annettu vanhan rakennuksen tilat, missä aikoinah oltih koulun kotitaloušluokat. Pitän aikua nämä tilat oltih käyttämättä ta tarvittih remonttie.

– Kun ken šanonnou, jotta myö šaima remonttitöih šatatuhaa rupl'ua, niin še ei ole totta, Anni Vlasova huomauttau.

– Remonttitöissä meitä avuštii yrittäjä **Dmitri Kabanov**, kumpaselta šaima lautoja, hiän anto vielä rahuaki viisituhaa.

Niistä šaima makšua matkakulut pruasniekkah kiestinkiläisillä ta sohjanankoškelaisilla. Lešosilta šaima lahjakši hirren skammien luatimish.

Monet piäjärveläiset paneuvuttih remonttityöh ta autettih ken milläki. Ruatuo riitti kaikilla, remontittih ikkunat ta ašetettih niih lasit, vejettih šähkőjohot, muallattih šeinät, laki ta late, kulttuuritalolta oli šierretty kankašpuut ta hommattu pirttih muuta mööpelie.

– **Sergei Potapov** meitä šuurešti auto, aivan ilmasiksi vaihto lasit ikkunoih ta luati skammit pirttih. Naiset-kutojat iče käytih mualuamašša ta šiivuomašša, heijän miehetki hyvin äijän autettih. Järještämispuolešta vaštasi **Lidija Logutova**, hiän oli ruatan šuuren työn, Vlasova jatkaa.

Remonttitarvikkehien oštamish oli käytetty kutomistyöštä šuatuja rahoja šekä oštittain omieki varoja. Kahešša kuukauvešša pirtti oli šuatu hyväh kuntoh.

Uuvvešša karjalaisessa pirtissä on riittäväšti tilua. Šinne on ašetettu kolmet šuuret kankašpuut. Kutojat voijah käyttyyä näitä tiloja ihan vapuašti.

Jatkošša pirtissä meinatah järještyä kaikenmoisie pitoja: käsityökurššija ta muasterioppija, karjalan kielen opetušta, pruasniekkoja, näyttelyjä.

– Pirtin avajaisih myö olemma valmistan meijän ševun istorijašta kertojan näyttelyn. Šiinä on ainehistoja ta kuvija. Jatkošša vois järještyä erilaisia teemanäyttelyjä, koululaiset voitais käyvä tiälä ta šuaha

Pohjois-Viena-šeuran šihteerin Anja Šuvannon šanojen mukah arvoštelijien oli vaike valita tikutuškilpailun voittajat, kun kaikki työt oli luajittu melko korkiella tašolla. Vienan virta -järještön johtaja Anni Vlasova vasemmalla. Kauniita käsistöitä oli myytävänä runsain mitoin.

enemmän tietuo omašta ševušta, istorijašta ta perintehistä.

Pirtti on karjalaisien keräytymispaikka. Pirtin avajaisih keräyty äijän rahvašta Piäjärveššä ta šen lähikylästä šekä Šuomen puolelta. Kaikin onniteltih ta toivottih uuvvella pirtillä pitkyä ikyä.

– Muistelen niitä aikoja, kun šaima toimittua nämä kankašpuut teilä. Ta šiitä tiälä oli järješetty opašuš. Oikein hyväh, kun tämä mattojen kutomini piäsi šemmoista vauhtie kehittämäh ta šiih on yhtyn niin šuuri joukko, kerto Kuusamo-Viena-šeuran johtaja **Martti Määttä**.

Tikutuškilpailun voittaja on Piäjärveššä

Viime vuotena Pohjois-Viena-šeuura yheššä Piäjärven karjalaisien šeuran kera piätettih järještyä kilpailun parahašta tikutuštyöštä. Tikutuškilpailuh voitih yhtyö käsityömuasterit Louhen piirin eri kylistä. Kilpailun tulokšet ilmoittih Karjalaisen pirtin avajaisissa.

Pohjois-Viena-šeuran šihteerin **Anja Šuvannon** šanojen mukah arvoštelijien oli vaike valita kilpailutoijien joukošta voittajat, kun kaikki työt oli luajittu melko korkiella tašolla. Kuitenki kilpailu on kilpailu ta voittajat on valittava.

Kilpailušta arvošsettih tikutettuja kintahie ta šukkiä. Kintahien tikuttajien joukošta parahana oli **Natalja Čern'ajeva** Piäjärveššä, toisella šijalla piäsi piäjärveläini **Irina Nikitina** ta **Raisa Kundoz'orova** Sohjanakošelta šai kolmannen šijan.

Raisa Kundoz'orovan tikuttamat šukatki oli valittu parahiksi, Natalja Čern'ajeva šai toisen šijan ta kolmannella šijalla oli kiestinkiläini **Ludmila Sem'onova**.

Voittajat šuatih lahjoja ta kaikki kilpailun ošallistujatki šuatih pienet ošallistumispalkinnot.

OLGA MELENTJEVA

Louhen piirin kylissä eläy äijän käsitätä taitajie ihmisie, ken kutou, ken tikutau, ken virkkua, ken muita aškartelutöitä harraštau. Pirtin avajaisissa oli järješetty šuuri myöntinäyttely, missä muasterit voitih esittyä omie töitä.

Šiinä paičie tikutukšie ta mattoja oli lasihelmilöistä luajittuja koruja, tilkkutauluja, paperikukkapukettija, puušta ta elukkojen luista valmistettuja veššokšie šekä šanomalehtilöistä kuvottuja esinehie. Pitäy šanu, jotta monet niistä muasteriloista ollah aivan nuoret ihmiset.

Avajaispruasniekkah tullut käsityöyrittäjä **Liisa Salmivuora** Kuusamošta kerto, jotta enši heinäkuušta Šuomen Lämšänkylän lähellä järješettäh šuuri tapahtuma. Liisa kučeu karjalaisieki muasterija yhtymäh šiih.

Himottais toivottua, jotta Piäjärven karjalaisen pirtin ikkunoissa aina palais valo, jotta tiälä aina olis rahvašta, šäilyttäis karjalaiset perintehet ta kuuluis karjalan kieli.

OLGA MELENTJEVA

Kolmas Veikko Pällisen laulufestivaali piettiin Uhtuošša 15. kevätkuuta

Šilloin, kun šyväin šoi

Kalevalan mua on kašvattan monie taitajie ihmisie. Yksi niistä nerokaš, omaperäni muusikko, runoilija, šäveltäjä, opaštaja Veikko Pällinen.

Veikko Pällisen kynästä šynty yli sata lauluo ta musiikki-teošta. Uhtuon Koivulanie-meššä šyntynyt Veikko Pällinen oli kašvan ta varttun kašanlauluilla. Oikie karjalaisuš kuuluu vahvana hänen joka laulušša, eikä šattu-malta hänen lauluja pietäh kašanlauluina. Šuuri muasteri širity tuonilmasih 21. pimiekuuta 2001 vuotena, onnakko hä-

nen luomistyönšä, laulut ta musiikki jatketah elämyäh.

Vuuvvešta 2001 Veikko Pällisen muis-solla omissettuja festivalija alettih pityä Koštamuksešša. Vuotena 2011 festivalin pitopaikka širity šäveltäjän šynnyinmualla Kalevalah eli Uhtuoh. Pällisen festivali pietäh joka toisen vuuvven piäštä. Tällä kertua pito oli yhisetty Kalevalašša toimijan Uhut-šeuran 15-vuotispäiväh.

On hyvin luonnollista, jotta joka Pällisen festivalin avuau kantelešoitajien esityš. Vet juuri Pällisen alottehešta vuotena 1970 peruštu Kalevalan kantelešoitajien yhtyveh, kumpani šai šuurta šuosijota. Kolmen vuuvven piäštä 1973 vuotena še šai kašan yhtyvehen arvon.

Pikkuista myöhemmin, 1977 vuotena musiikkikoulušša oli avattu kanteleluokka ta šiinä opettajana oli Veikko Pällinen.

Vuosi vuuvvelta lapšien kiinnoššuš kanteleheh kašvo ta opaštujie tuli lisyä.

Yhtyvehen peruštamisešta on kulun jo nelläkymmentäviisi vuotta, onnakko kantelehen šoitto Kalevalan mailla ei ole hillennyn.

Veikko on kašvattan hyvie šeuruajie, kumpaset jatetah hänen työtäh. Nykyjäh kantelešoitajien yhtyvehtä johtau Pällisen opaštaja **Juri Gladišev**.

Tämänvuotiseh festivalih yhyttih yhtyvehet Jyškyjärveltä, Vuokkiniemeštä, Koštamuksešta, Piäjärveltä, Sohjanankošelta šekä vierahat Šuomen puolelta.

Äijän kaunehie šävellykšie ta lauluja kuulu lavalta konsertin aikana, niijen joukošša oli kuulusie lauluja šekä vain vähän tultuja.

Kalevalalaiset hellävaroin šäilytetäh muistuo omašta muanmieheštäh. Jatkuu šuuren musiikkimuasterin perintö, kašvau ta varttuu kantelehenšoitajien nuori polvi. Kevätkuun alušša Kemissä oli pietty

nuorien kašanšoitimie šoitajien kilpailu, kumpaseh ošallisuttih Kalevalan musiikkikoulun opaštujatki. **Juri Gladiševin** opaštaja kantelešoitaja **Darja Timonen** šai šiinä toisen aštehen diplomin.

Veikko Pällinen oli oikein monipuolini ta lahjakaš ihmini. Paičči erikoista musiikki-neruo hänellä oli muitaki lahjoja. Pällinen kirjutti kertomukse šekä runoja lapšilla. Hänen teokšie ušeičči julkaistih kuin paikallisešša piirileheššä, šamoin ni tašavalan kašanšalliskielisissä lehtilöissä. Vuotena 1981 ilmešty hänen lapšienkirja nimeltäh *Pikku runoja palleroisille*.

Herkkä, hienotuntoni ihmini ta šamalla ylen vuatija opaštaja – tämmösenä muissetah musiikkimuasterie hänen tovarissat ta opaštujat. Hiän šuatto löytyä yhteisymärrykšen joka ihmisen kera.

Isänmuallisen šovan veteraanina Veikko Pällinen piti Voitonpäivä tärkeimpänä pruasniekkana ta kašvatti omissa opaštujis-

sa kunnivoitušta ta rakkahutta omah muah.

Pällisen opaštaja, Oma Pajon johtai **Lubov' Nikitina** muisteluo:

– Joka Voitonpäivä Veikko Fodorovič lahjotti meilä korttija ta onnitteli kaikkie tällä pruasniekalla.

Entiset opaštujat ollah ylen kiitolliset Pällisellä šiitä, jotta hiän šai juurruttua heih rakkahuon kotimuah ta kulttuurih ta kašvatti heissä ahkeruutta ta väštuuntunnetta. Juuri nämä ominaisuuvvet on šuurešti autettu heitä elämäššä ta työššä.

Veikko Pällinen on kašvattan ta kouluttan hyvie taitajie muusikkoja, kumpaset jatetah hänen työtäh. Nyt hyö opašsetah ta kašvatetah nuorempua polvie.

Festivalissa voit ihan varmana šanuo, jotta nerokkahan musiikkimeštarin perintö eläy ta rupieu iellähki elämäh ta kaunehet Veikko Pällisen laulut vielä moničči kerätäh rahvašta Kalevalan mailla.

OLGA PEKŠUJEVA

KUVAT OLGA MELENTJEVA

Veikko Pällisen alottehešta vuotena 1970 peruštu Kalevalan kantelešoitajien yhtyveh. Nykyjäh yhtyvehtä johtau Pällisen opaštaja Juri Gladišev. Tämänvuotiseh festivalih yhyttih yhtyvehet Jyškyjärveltä, Vuokkiniemeštä, Koštamuksešta, Piäjärveltä, Sohjanankošelta šekä vierahat Šuomen puolelta. Nikolai Ol'šakov hurmasi kaččojat innokkahalla hanurinšoitolla.

Yhteh hiileh puhaltajat

Kanšalaisjärještöjen etuštajat Kalevalan, Louhen, Aunukšen piirilöistä šekä Koštamuksešta ta Šuomen puolelta otettih ošua Uhtuošša järješsettyh kanšainväliseh konferenšših.

Kanšalaisjärještöjen toiminta yhteistyöššä valtijovaltaelimiemien šekä kulttuuri- ta šivisyšlaitokšien kera oli konferenššin piäkyšmykšie.

Karjalan kanšallisuuspolitiikan ministerin šijahini **Jelizaveta Haritonova** korošti pakinaššah, jotta konferenššin noštama teema on hyvin ajankohtani.

– Kanšalaisjärještöillä on ylen tärkie rooli ihmisen etnokulttuurisešša ili kanšallisešša kašvatuksešša.

– Karjalan Rahvahan Liitto, Vepšäläisen kulttuurin šeuura ta Inkeriliitto on oltu niitä ensimmäisie rekisteröityjä kanšalaisjärještöjä, kumpaset pantih alun kanšallisen kanšalaistoiminnan kehitykšellä tašavallašša. Ne hyvin aktiivisešti on toimittu tašavallan valtaelimiemien kera.

– Nykyjäh Karjalašša lašetah olovan noin 23 kanšallista kanšalaisjärještyö, kumpaset etušetah karjalaisien etuja. Ta

še on noin kolmašosa kaikista Karjalašša rekisteröityistä järještöistä.

Konferenšših yhyttih kanšallisen kanšalaisjärještöjen etuštajat Kalevalan eli Uhtuon, Aunukšen ta Louhen piirilöistä, Koštamuksešta šekä Šuomen puolelta. Kaikki esitetyt järještöt on jo ušiempie vuosie toimittu omilla lovehilla. Kaikilla on jo runšahašti kokemušta. On mistä kertua ta mitä näyTTYä.

Nuoret halutah mukah yhteistyöh. Koštamukšen Viena-järještö oli perušsettu 1980-luvulla. Šen peruštehtävänä on olun kaupunkissa eläjien karjalaisien yhistämini šäilyttäkšeh niijen kielen, kulttuurin ta perintehet.

– Koštamuš on monikanšallini kaupunki, järještön etuštaja **Olga Lehtinen** kerto.

– Ta myö yritämmä ruatua šen hyväkšiki, jotta kaupunkin eläjät tiijettäis, jotta karjalaisien istorija ei ole alkan juuri vuori-

kombinatin rakentamisešta, ka äijjä-äijjä aikasempah. Karjalan kanšalla on hyvin pitkä ta pohatta istorija.

Olga Lehtisen šanojen mukah yhä enemmän nuorie liittyy täh toimintah. Hyvin šuosituksi nuorien kešen tultih karjalaiset diskot, missä kuuluu vain karjalaista musiikkie.

Nuoret kiinnošutah kanšankulttuurista, kanšanpukuloista ta -laluista, kuitenkin kiinnošuš karjalan kieleštäki on kašvušša. Monet on ruvettu opaštumah karjalan kielä kielikurššiloilla.

– Kerran meilä tuli yksi nuori mieš ta kyšy, jotta mitein še vienankarjalaini šana kirjutetah erikseh vai yhteh, kun hiän halusi kätäh luatie tatuonnin.

Juuri še, jotta ihmini piäšöy tajuomah, tuntomah ta arvoštamah omah kanšah kuuluvuutta, on hyvin tärkie asie. Pienenštä muruštahan še kielen šäilyttämäni alkauki, on varma Olga Lehtinen:

OLGA MELENTJEVA

Koštamuš on monikanšallini kaupunki, Olga Lehtinen kerto. – Ta myö yritämmä ruatua šen hyväkšiki, jotta kaupunkin eläjät tiijettäis, jotta karjalaisien istorija ei ole alkan vuorikombinatin rakentamisešta, hiän sano.

OLGA MELENTJEVA

– Kun meijän polvi ei ruvenne mitänä ruatamah oman kielen šäilyttämisen hyväkšie, niin meijän lapšilla še tulou vielä vaikiemmakšie.

Aunukšenki piirissä kanšalaisjärještöjen, oppi- ta kulttuurilaitokšien välini yhteistyö on piäššyn hyvin kehittymäh.

Viisitoistavuotisen iččenäisen toiminnan aikana Kalevalan Uhtu-šeuura on kehittän lujat yhteyvet pošolkan kulttuuri- ta opaššuslaitokšien kera. Järještön kera yhteistyöššä ollah kirjašton ta Kalevalatalo-etnokeskukšen ruatajat, päiväkojin kašvatatjat ta koulun opettajat, kumpaset yhteisvoimin on järješsetty lukusie tapahtumie ta kehitetty monie projektija. Ne toimitah ikäh kuin šaman käin šormet, jokahisella on omat tehtävät, kuitenkin yheššä ne luajitah suurta ta tärkietä työtä karjalan kielen ta kulttuuripeinnön šäilyttämisen hyväkšie.

Tämä työ ei olis niin tulokašta ilman nuapuripartnorien apuo.

Piäjärveššä ta muissa Louhen piirin kylissä mattojen kuvonta ta erilaiset käsityöt on piäšty hyvin kehittymäh juuri Piäjärven karjalaisien šeuuran ta Šuomešša toimijien karjalaisjärještöjen monivuotisen yhteistyön anšijošta.

Šuomen Pudasjärven Kesseli-yhissyš on kannattan kanšalaisjärještöjen toimintua, antan apuo kanšallisilla yhtyvehillä, tuken karjalan ta šuomen kielen opaštujie šekä yksityisie ihmisie, kumpaset erityisen tarvitan apuo. Kesseli-avuššušta on šuatu Karjalan 33 kyläššä ta kaupunkissa, kesselišaiset on šuoritettu 348 avuššumatkua ta autettu ihmisie eri tašoilla – tämmöni on kahentoistavuotisen Kesseli-toiminnan mahtava tuloš.

– Olemma ruatan tätä työtä šuurella rakkahuolla Karjalah ta karjalaisih ta šaima vaštarakkahutta heijänki puolešta, šano Kesseli-yhissykšen johtaja **Ape Nieminen**.

– On ylen hyvä, jotta kanšalaisjärještöjen etuštajat voijah tavata ta vaihtua kokemuštah, Uhtu-šeuuran johtaja **Valentina Kovalenko** kerto mieleh.

Tänäpiänä šaima kuulla äijän uutta, mitä voisimä jatkošša ottua käyttöh omissa järještöissäki. Kaikki konferenššin etuštajat oltih šamua mieltä, jotta yhistämällä voimie voit šuaha aikah hyvin äijän.

– Ylen äijän on jo šuatu luatie, ka äijän työtä on vielä ieššä. Tietyšti voit šeuurata meijän toimintua šyrjältä päin arvoštellen, mi on ruattu oikein ta mi ei. Ka parempi on tulla meijän mukah ta ruveta toimimah yheššä, Kovalenko korošti.

OLGA MELENTJEVA

Kirjan toimittajat Valentina Karakina (vas.) ta Galina Lettijeva kerrottih kirjan luatimisen ajatukšen šynnyštä, ainehistojen valiččomisešta, kirjan valmistamistyöstä.

Vienan tyynet ta tuulet näki päivänvalon

Kalevalalaisilla esitettih uusi *Vienan tyynet ta tuulet* -kirja. Kirja näki päivänvalon 2014 vuuvven lopušša. Še oli aikasempah esitetty Priäžäššä ta Petroskoissa, kuitenkin kirjan esityš Uhtuošša on merkitykšellini šiinä mieleššä, jotta kaikki tämän kirjan kirjuttajat šekä toimittajat ollah šyntysin Kalevalan mailta.

Kirjan toimittajat **Galina Lettijeva** ta **Valentina Karakina** kerrottih kirjan luatimisen ajatukšen šynnyštä, ainehistojen valiččomisešta, kirjan valmistamistyöstä. Kirjah on kovottu **Paavo Leontjevin, Matti Pirhosen, Pekka Pertun, Santra Stepanovan, Tyyne Rugojevan** teokšet, kumpasien nimet ollah hyvin tutut kalevalalaisilla.

Ajatellesšä kirjan nimie toimittajat yrittih paššautella eri varianttija ta moničči vaihettih niitä, kuni ei tullun še oikeie nimi esih.

– Kirja kertou karjalaisien elämästä, kumpani on ollun konša tuulena, konša myrškytä, konša oli šota, konša rauha. Nämä tyynet ta tuulet ollah juštih šitä jokapäiväistä karjalaisien elämyä, ei kaikičči mukavua, ei kaikičči šemmoista mimmoista ois himottan, Valentina Karakina kerto.

Kirjan valmistamini oli toimittajien mieleštä mukavua ta šyvämellä lähistä työtä kun hyö ruatitah oman karjalan kielen parissa.

Jevdokija Nikolajevna Gromova (Tyyne Rugojeva) oli kunniovierahana esittelyššä.

– **Jevdokija Nikolajevna** on hyvä esimerkki šiitä,

jotta vaikka ihmini ei ole opaštun karjalan kielä missänä koulušša eikä yliopistošša, kuitenkin još kieli eläy hänen šiämeššä, hiän voi kirjuttua ihan hyvin. Hiän monie vuosie on šäilyttän ta kypšyttän omua kielä, mi šiitä läksi puhkiemah kirjutukšina, kerrottih mieleh kirjan toimittajat.

Kirjan kannekšie oli valittu Akonlahesšä otettu kuva.

Kylyä ei eny ole, kuitenkin joka vuosi entisen Akonlakši-kylän šeuvuilla järješsetäh kyläpruasniekka, kumpaseh kerävyvtyh šen entiset eläjät ta niijen jälkeläiset.

OLGA MELENTJEVA

Vienan tyynet ta tuulet -kirjan voi ostaa Karjalan Sivistysseuran kirjamyynnistä hintaan 10 euroa.

Kirjailija Ivan Savin kertoo livviksi tarinan tallirengistä ja hänen hevosistaan

Kon'uhu

Voinu loppih – ihastustu, hyviä mielidy, iluo – nygöi jo ei kuolta tuatat da poijat, vellet da ukot. Nygöi jo ei tulla frontalpäi mustat kirjazet pohoronkoin kel. Suuri Miero rauhoittuu.

Nurmoilan hieru voinan aigah oli vihollizen al, iżändöittihes suomelazet. Sitgi oli kaikkie – petturi, kieliniekkoi, venälazet samol'otat bombitettih suomelazii tuki-paikkoi. Palettih koit, bombituksen aigua kuoltih lapset, ku ei ehtitty peittoh aijoin aigua. Bombitus ei valliče – puututtih net bombat suomelazien joukkoh vai kyläläzien rahvahah.

Uvvesah tulduh omat, sovietat elavut-tih, pidi uvvesah nostua kolhozat, pidi kyndiä da kylviä, pidi niittä heiniä, vediä höstyöt pellole, kävvä meččiä kuadamah. Kovua ruaduo pidi telmiä – kezäl kolhozas, talvel mečas – kurjat ruadajat, gu orjat – pasporttomat da vallattomat.

Enzi aijal voinan loppiettuu kolhozas ei ollut ni ainavuo hebestu, kai ruavot pidi ruadua ičeväil, höstötty veimmö peldoloi-ne podsankoil – kaksi akkua aižois – peräs hangol tungou puoli-igäine brihaččuine.

Vuvven toizen peräs mua rubei hil'lazeh elavumah, kolhozah rubei tulemah hebestu liennego Suomespäi "sotakorvauksennu", vaigo kusto loittonazes Siberispäi – menetiijä, toko vai ruado hoiveni. No gu on hebestu, sitgi pidi olla kon'ušši da hebozien kaččoju – kon'uhu.

Endine vahnanaigaine kon'ušši oli Karpan mätäköl čomal nurmikkomual ihan parahal hierun kohtal; alah kaččojen kai kylä nägyy, gu kämmenel ollah Oččujärves ymbäri harmuat suuret kaksikerrok-siset taloit.

Voinan allus Nurmoilaspäi frontale otet-tih piäle 30 parastu miesty – harvu ken piäzi kodih voiton jälles – sitgi vai niistienny da odvavai elos pyzyjännu.

Kesbo sit vallita hebozien hoidajua? Vai-

ku kazvajien miehien algulazis!

Himoniykkua täh tärgih ruadopaikkah oli sitgi yllin kyllin. Kolhozan iżandy, muga sil aigua kučuttih predseduatel'ua, Kekšojev Mihail Vasiljevič, parahakse pädeväkse val-ličči yksisilmäzen Karpan Miikulan. (Kus häi menetti silmän sanelen myöhembä).

Ižändän piätös oli ihan oikei valličus, sendäh gu Karpan Kol'a hos oligi puolisisil-mäine da ei suuri kazvol, ga hebozih, kui sanuo, Miikul paloi struasti, suvaičči niidy gu tuatto omii lapsii, oli valmis telmie hebozien rinnal yöt dai päivät – kabrastua höstyöt, taluttua randah juotettavakse, ličata heiniä tävvet soimet, ripoitella lat-tiele pilajauhuo, pyhkie-silitellä hebozien rungua, harjata šotkil vien kel da sit kui-vata puhtahakse.

Hyväksyttih Miikul vie sendäh, gu häi eli ihan kon'ušin rinnal, oli valmis käv-vä yönaigua kaččomah nuordu hebočču sällyn kandoaigah, sikse gu emä ei pollet-tas sälgysty. Ližakse sih sanuo kon'uhu oli kon'ušin vardoiččijannu. Oli häi sie paiči hebuo muudu midä silmäl kačottavua, mi-dä voinus varrastua: kagrat, heiniä, länget, val'lakset da muudu tavaria, sanommo du-randua. Tädä jälgimainittuu, nälgyvuozien hyvä oli ičelgi kridžaittua, gu zuaharipa-lastu, gu priänniekkii, moizet net oldih läpettäjät rounogu päcis kuivatetut, piä-liči poltetut.

Karpu oli tävvenny iżändöiččijännu: tiezi kudai heboine andua mittumah rua-doh. Kyndöruadoloih häi valličči vägevem-bän Zvözdočkan, libo korgeikazvozen Zer-kan, niidy häi parembi syötti – andoi heile liijemban komšan kagrua, toiči ozruagi pa-ni heijän soimeh, parembua heiniä, oli häi miehel tagan kuda-midä parembua. Rua-dajal pidi andua ruadajan normu.

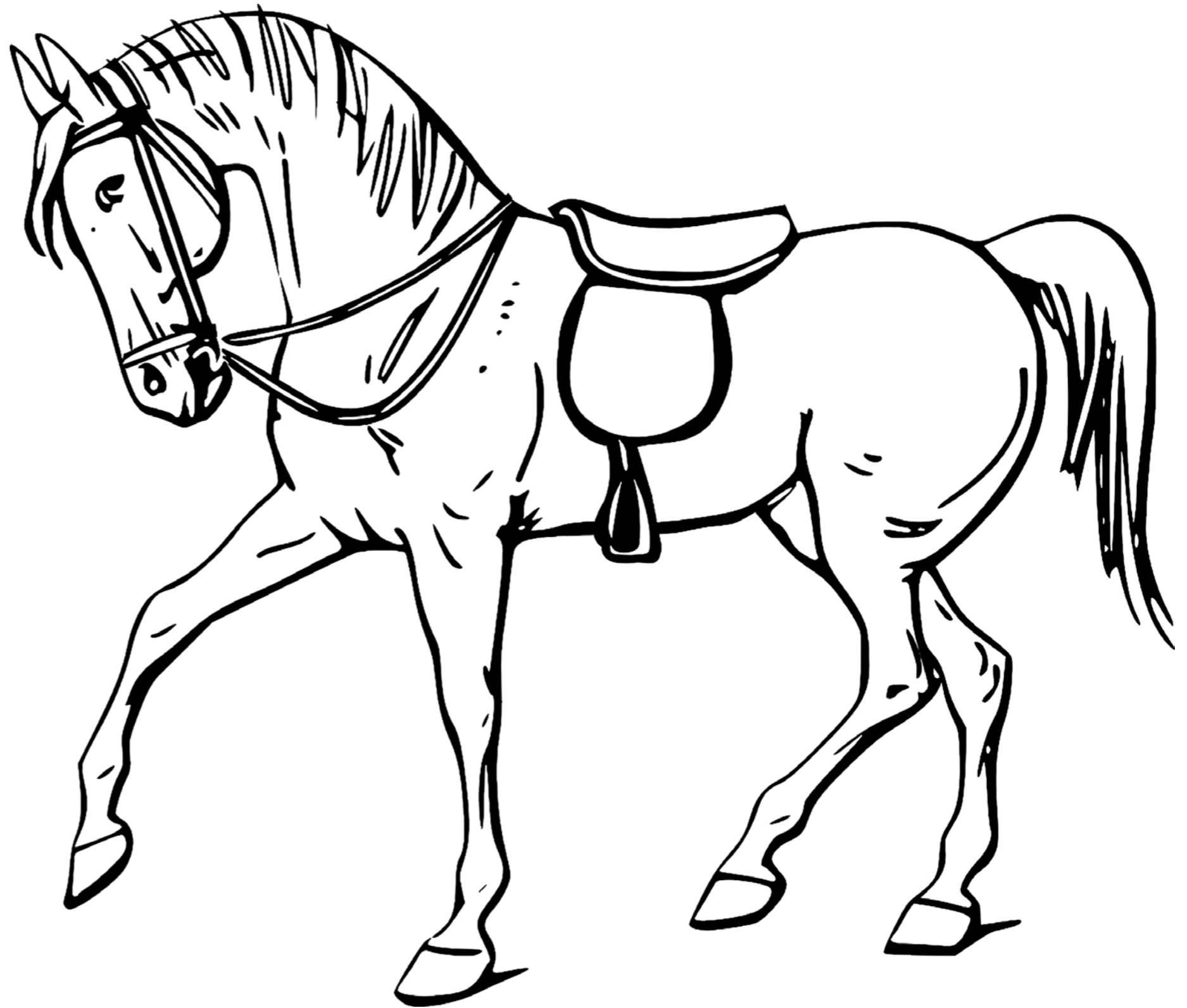
Sil aigua mejän hierus oli oma pekarn'u, en voi mustoittua, oligo se Karjan mätäköl vai kus toizes kohtas Havin taloin rinnal. Sie pastettih kyläläzile omua leibiä, no mavul se oli moine kargiehko – sanomatoi paha,

sidä vie sanottih peklevaanoi, sen magu oli pahembi durandua. Hebozet sidä syödih yhtelläh, ga vai konzu ei olluh soimes heiniä dai olgiegi ei ainos täydnyh.

Ei hätkie se pekarn'u ruadanuh – sal-vattih. Leibiä ruvettih vedämäh Anuslin-naspäi, sihgi pidi heboine.

Miikul kodvan ohki da kiroilih:

– Mittuman minä teile hevonn annan linnah ajelles, kolhozuruadoloih ei tävvy hebozii da vie työ täs valvatatto gu čiganat? Mengiä iäres, etto sua nimidä.

Kodvazen peräs yhtelläh lauhtuu da vir-kau jo lämmembästi:

– Olgah, sanou, – tulgua ezmässargen huondeksel kon'ušših, suatto hevonn.

A se pagin oli keskinedälil kolmanpiän. Ezmässargen Baskoine tuli huondekses hebuo ottamah dai sai moizen ruunan kliäčän, kudamal vetty viettih Išin rannas-päi dvorale lehmile juodavakse. Baskoine tahtoi jo kiändyö pravleenieh žualobanke dai kuuli peräh:

– Mene, gu menet, tädä hebuo et otta-

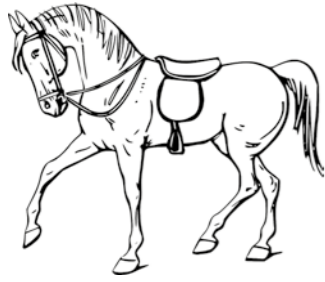
ne, ga et sua ni sidä – iżändän kel on jo azies sovittu!

Pidi sih suostuo, ottua länget, bembel kainaloh, sedel'niekku da ohjakset toizeh kädeh da lähtie ruunua aižoih azettamah. Karpan kel et äijä riidele.

Hiäs da tuskas Baskozen Mikko piäzi leivän vedoh, hil'lazeh rubei parandamah hevonn vägie, syöttäjän sidä leibymuruzil, mädzöitetylöil buhankoil da bruakkupas-toksil. Nedälin-toizen peräs kliäčäsgä ro-dih heboine.

Huondekses Mikko val'lastau hevonn: ki-bitkuregeh – talvizil da delegäh lumettomal aijal. Kibitku se oli fanerkas luajittu, sendäh kebju, ičeväil nostettau sijas toizeh. Ruado algavui sel'pon pihas – Anuksehpäi ke-jei viettäväkse da puolespäiväs jo gruuzun kel kodihpäi – talvel jo ilduhämäräs. Rah-vas sel'pon pihas vuotettih linnan leibiä. Lasketat hevonn syötät sen, juotat, vietät kon'ušših dai iče piäzet "yöpuule".

Dvorale tuldu Karpu ainos putilleh tarkastau hevön – kaččou mahan alle, opitelou sidä kämmenel, pieksäldäy harjua, kačahat havon hambahii, nostalgau kabjat, kaččou babkat, silitäldäy ryndähyksen. Kyzelöy Mikol oligo suuri gruuzu – ethäi hebuo äijäl väzütännyt kiirehtändäl, ongo se juotettu – vaiku kaiken tämän jälles – ottau hevön suičis, ottau kormanispäi zuaharii palazen libo durandukränkizen – sit äski viettäy hevön sijoilleh.

Myö, brihaččuparvi, alalleh pyörimökseh dvoral hebozilluo, ga Miikul ei ajanuh meidy iäres, a vai andoi mintahto ruavon. Parahannu oli meile hebozien talutandu juotettavakse järven randah. Laskemmokseh hil'pazeh mäin alas juamas poikki i heitymmö čuururandah. Heboine ei kerras juo – seizou, n'uustelou, kačahatele čurah-toizeh, kiändelöy omii suuri bul'uloi, sit äski laskou venytetyt huulet vien pinnale da juou hil'pazeh, buitegu vedäy olgibutkazes läbi midätahto ylen magiedu.

Meil, juottajil, pidäy vähäzel viheldiä fjuuru-fjuu-fjuu; hebo piän nostalgau, huogavuu kodvazen, sit vie kerran samah luaduh, toiči kolmandengi kerran juoldau; kačot hevön vaččua – nägyy kui se "kazvau" vai alahpäi. Kylläl juoduu vie kodvan seizou ezikabjat vies, huogavuu, sit äski kiändäy piän randahpäi, ičegi lähtöy hil'pazeh mägeh jugiedu vaččua kandajen.

Kezän aigah hebozii puaksuh pidi talutella yökse paimendettavakse Tuuksen niitylöile. Ehty puoles konzu hevot on juotettu dai vähäzel huogaitettu jälles päiväruadoloi,

kon'uhu jo vuottelou meidy vedäjkise, kävelöy hebozien keskes rounogu tarkastajen niilöin tervehytty. Sit myö vuorotellen valličemma hebozii da kömpijen nouzemma hebozile selgäh. Minä ainos valličän hobjukarvazen korgeikazvozen Zerkan. Sen keskirungan luu oli lihatoi da kova, sendäh ei yhten kerran puutui hieroittua perzieksit kibiessäh, kai kävellä oli vaigei.

Kibielöih kaččomattah paimenih ajua himoitti ainos. Hieruu myöten kaikin ajoimmo hil'pazeh hyčyttäjien, myö, brihačut, ielpäi, a kon'uhu peräs, gu vardoiččijen – toiči koval iänel azettajen konzu ken rubei kiirehtämäh. Hierun agjah piästyy ainos peräs ajai kon'uhu jo ei meidy muga äijäl pidelyh – andoi vallan galoppah.

Sil aigua Tuuksele ei olluh Putin dorogua, vai kaidaine meččykujo, kusgo lieviemi hevön troppu, erähis kohtis saimmo ajua ojan čuurupohjua – sithäi oli iluo täytyt galoppua ajua vai vezipazaret lennettih kabjoin ualpäi.

Niityle tulduu kon'uhu sidoi hebozien ezijallat – segi pidi tiediä, kui se ruadua, vahnebat brihačut autettih kon'uhua. Järilleh kon'uhu ajoi raččahis kirkiel sälyl, a brihačut juostozil peräh pal'ahin jalloin.

Kolhozu vähä-vähäzil bohatui, gu hyvin andoi valdivole vil'pua, kartohkua da lihua, sitgi sai palkindokse nuoren German-nimizen ubehen, vikse se oli tuodu Germaniespäi libo sidä roduu oli, toko vai kirkei oli se germantsu. Enzi aigua sidä piettih salvatettomannu, sikse gu ližätä hebozien kandua hyväl rovu.

Enne hebočun juoksetutandua kon'uhu hyvin sidä syötti, dai Germanua ei čurah jättänyt.

Päivy se oli miärätty jo ennepäi – hebočun da sälyyn huogavutandua. Sidä ruadua piettih Makovjan časunan tagua, kus oli hyvä, lagei nurmikkoine. Sie myö puaksuh kezäzil päivil kižaimmo lattu da futbolah.

Enzimäzenny sinne viettih hebočču, sen jälles vaste kirkei, odva vai piettävy pitkis ohjaksis German-ubeh. Yhtes puoles

ubehtu pietteli Kornin Van'a-diädö, toizes – ohjaksis iče Kekšoi.

Ubeh hebočun nähtyy kerras kipsah-tih da hyppiäy stoikah tagajalloile, hirnujen muadu töngy; se vai peräi pyörittelöy čurah-toizeh.

Yhtelläh ei hätkie mennyh – ubeh salvatettih, gu ižändäle nygöi pidi kirkei heboine raččahih ajelles.

Ei äijä aigua proidinuh sissäh, konzu Kekšoi jo Germanan selläs huondeksel karahuttih razvodale Il'an pihah.

Oldih aigazet, oldih dai projittih. Nygöi Nurmoilah puaksuh käväh turistujoukot, niilöin keskes suomelazet. Endine kon'uhu jo on vahnennuh, ga vie on tobju mies. Ei häi äijäl segavunnuh paginah suomelazien turistoin kel, kebjiesti sanojen Kol'a-diädö heidy vihai, mindäh? Opiin kyzellä – en äijä kuulluh vastah. Häi vai sanoi sen, gu suomelazien aigah rubei aijas kiškomah sin'kiprouvolokkua – kunneliene se hänele pidi, prouvolokku katkei da lämbyjen sen nökku ugodii silmäh. Da sit vie sen mendyy sai pletil tagapuoldu vastah – rubiet vihuamah!

Voinu dai kolhozu projittih, niilöin sijah tuldih souhozat, sit perestroikku, demokruatii, varrastus ken mis voi, kai on mendyy jo siiriči meis, ei ole žiäli – mengiät vai.

Žiäli on sidä, gu meil hierulois, mejän Nurmoilas ei tävvy ruadajii miehii, moizii, kui Karpan Miikul, Kekšoin Mihail, Kornilov Van'a-diädö, Baskoin Mikko da toizet. Igäine musto heile.

IVAN SAVIN

Runoilija ja kirjailija Ivan Savin Aunuksen Nurmoilasta on laulanut ja tanssinut Karjalan kansallisessa Oma Pajo -kuorossa sekä toiminut ansiokkaasti Karjalan Rahvahan Liitossa. Ivan Savinin runoteos Roindurandu on saanut tunnustusta ja kiitosta puhtaasta ja kauniista karjalankielestään. Savin syntyi 7. syyskuuta vuonna 1940 Säämäjärven karjalaiskylässä.

Sanastoa

fronta = rintama
pohoronkoi = hautajaiset
höstötty = lantaa
hoivenduo = helpottua
kon'ušši = talli
kon'uhu = tallirenki
odvavai = hädin tuskin
valličus = valinta
ličata = tunkea

soimi = syöttökaukalo
komša = pärekoppa
normu = annos
pekarna = leipomo
mätäkkö = jäkälikkö
salvattih = suljettiin
valvattoa = karkkyä
čiganat = mustalaiset
iäres = pois
ezmässargen = maanantaina

huondeksel = aamulla
keskinedäli kolmanpiän = keskiviikkona
kliäčä = kaakki
dvora = piha
žualoba = valitus, kanelu
bembel = luokki
buhankoil = pieni limppu
bruakcupastos = pilaleivonnainen

kibitkuregi = kuomureki
kebju = kevyt
gruuzu = kuorma
babka = nilkkaluu
kormani = tasku
durandukränkinen = pellavansiemenastia
buitegu = ikään kuin
puaksuh = usein
rounogu = aivan kuin
hierun agja = kylän laita

galoppah = laukkaan
putin = kunnollinen
troppu = polku
kirkiel sälyl = nopsalla varsalla
bohatui = vaurastui
projita = mennä ohi
sin'kiprouvolokku = sinkkirautalanka
žiäli = surku

Leo Pelho: kulttuuripersoona, kosmopoliitti ja yrittäjä

Leo Pelho poistui keskuudestamme pitkäikäisen sairauden uuvuttamana 4.11.2014. Työuransa hän teki graafisen teollisuuden ja sitä palvelevan kaupan palveluksessa toimien viimeksi perustamansa yrityksen toimitusjohtajana.

Leo Pelho syntyi vuonna 1931 Salmissa, josta hänen perheensä joutui siirtymään talvisodan jaloista ensin Tohmajärvelle ja sieltä Saarijärvelle, jossa hänen äitinsä kuoli. Vuonna 1942 hän palasi isänsä ja veljensä kanssa takaisin kotiseudulleen. Siellä hän osallistui veljiin sotaan 12-vuotiaana sotilaspiirin esikunnan lähettinä. Aikanaan hänelle myönnettiin Suomen nuorimpana rintamapalvelutunnus.

Kun pääesikunta kielsi lapsia osallistumasta sotatoimiin, Leo lähetettiin vuonna 1943 sotilapiksi Ruotsiin. Siellä hän oppi ruotsin kielen. Kotimaahan hän saattoi palata vasta vuonna 1945.

1950-luvun alussa hän muutti Helsinkiin, jossa hän erilaisia iltakursseja käyden täydensi keskeytynyttä koulunkäyntiään. Kirjallisuuden ja runouden harrastajana hän liittyi Nuoren Voiman Liittoon, missä hän tapasi tulevan ystävänsä runoilija ja taidemaalari **Kalevi Rahikaisen**.

Helsingissä hän tapasi neiti **Aune Eskelisen**, josta tuli hänen vaimonsa. Heillä oli viisi lasta. Keravalle perhe muutti vuonna

1957. Vuonna 1962 Leo ja Aune Pelhon silloinen kolmen lapsen perhe muutti Keravan keskustasta Ahjoon. Uusi asunto löytyi Koukkutieltä vasta rakennetusta kerrostalosta. Ahjossa perhe kasvoi vielä kahdella lapsella. Ahjossa Leo Pelho asui vaimonsa kuoleman jälkeen vuoteen 2009.

Leipätyönsä ohella Leo Pelho oli vapaa toimittaja. Hän kirjoitti useisiin paikallisiin ja valtakunnallisiin lehtiin haastatteluja, kolumneja ja runojaan. Hän oli mm. *Keski-Uusimaa*-lehden monivuotinen kolumnisti.

Allekirjoittanut oppi tuntemaan Leo Pelhon hänen lehtikirjoitustensa ja runojensa perusteella. Myöhemmin, kun olimme tavanneet, huomasin keskustelukumppanin olevan laajan yleisivistyksen omaava kulttuuripersoona.

Elämäntutustumukseltaan hän oli humanisti ja kosmopoliitti. Hän oli myös kulttuurikriitikko ja taiteenkerääjä. Lopettuaan kaupunkimitalien keräämisen hän lahjoitti arvokkaan lähes kahdentuhannen kokoelmansa Keravan museolle.

Kulttuurikeskustelijana hän oli asiansa tunteva. Innostuessaan hän oli kuin ”terrieri”. Saatuaan kiinni opponenttinsa housun lahkeesta hän ei hevoin siitä irrottanut. 1970-luvulla hän kiinnostui Kiinasta ja sen kehityksestä.

Leo Pelho oli aktiivisesti mukana eri seuroissa. Hän oli mm. Kiilan ja Aleksis Kivi -seuran jäsen. Paikallisista seuroista hänet muistetaan pitkäaikaisena Keravan Suomi-Kiina seuran puheenjohtajana. Lisäksi hän oli useita vuosia Suomi-Kiina seuran hallituksen jäsen.

Leo Pelhon asema innokkaana Kiinan ystävänä kuvaa hyvin tapahtuma Kiinan ja Vietnamin välisen rajasodan aikana. Eräs paikallinen yhdistys lähetti hänelle kirjeen pyytäen häntä vaikuttamaan siihen, että Kiina lopettaisi kyseisen sodan.

Leo Pelho oli kirjailijaliiton jäsen. Hän julkaisi kaksi runokirjaa ja yhden näytelmän. Muutamia hänen runoistaan on käännetty bulgaariksi.

Leo Pelho siunattiin 22.11.2014 lastensa, sukulaisten ja ystäviensä saattamana.

MATTI NIEMINEN
Leo Pelhon pitkäaikainen ystävä

Senja Lukkari Kajaanissa

Senja Lukkarin (o.s. Nykänen) sitkeä sydän sammui 16. tammikuuta, 80-vuotisen rikkaan ja onnellisen elämän päätteeksi.

Muistamme Äitimme erityisesti suomalaisen positiivisuuden ilmentymänä, vienankarjalaisen iloisuusenergian säteilijänä sekä kainuulaisena vähäeleisyyden mestarina, inhimillisen lämmön suurlähettiläänä ja arjen kohtaamisten kirkastajana.

Äitimme syntyi 1.10.1934 Sotkamossa, vienankarjalaista alkuperää olevaan perheeseen, joka oli muuttanut vuonna 1925 Kainuuseen ja vuonna 1926 edelleen Rimpilänniemelle, luonnonkauniiseen, maisemiltaan inspiroivaan Niemelään.

Hänen isänsä **Juho Nykänen** oli syntynyt vuonna 1901 Akonlahdella. Äiti **Maria** o.s. Huovinen syntyi vuonna 1904 Kuivajärvellä, vienankarjalaisen runonlaulajan ja itkuvirsien taitajan **Domna Huovisen** tyttärenä.

Äitimme kantoi aina ylpeydellä ja kunnialla vienankarjalaisia juuriaan ja piti yhteyksiä sukulaisiinsa rajan toiselle puolelle. Hän pukeutui usein itsetekemäänsä rajakarjalaiseen pukuun, ja siinä samassa puvussa hänet haudattiinkin 31. tammikuuta. Koko sisaruskatras vaihtoi ortodoksisuuskonnon vuonna 1946 käytännön systä johtuen luterilaiseen uskontoon, koska Vaasaan oli pitkä matka.

Äidillämme oli kaikkiaan seitsemän

veljeä ja kolme siskoa. Hän kävi kauppakoulun vuosina 1957–1959 Kajaanissa ja teki yli 35-vuotisen työuran pankkivirkailijana Kainuun Osuuspankissa (aikaisemmin Osuuskassa) vuosina 1959–1994. Työpaikalla hän oli pidetty ja tunnettu mm. aamuisten karjalanpiirakoiden ja muiden karjalaisherkkujen tarjoilijana.

Äitimme avioitui vuonna 1961 tummahiuksisen armaansa **Veikko Lukkarin** kanssa. Perheeseen syntyi kolme lasta, vuosina 1962, 1965 ja 1976. Liitto kesti onnellisena loppuun asti. Elämän ydinsisällön muodostivat vuodesta 1973 lähtien yhtei-

söllisesti vietetyt iloiset hetket kesämökillä Paltamossa lasten ja myöhemmin heidän perheidensä sekä sukulaisten ja ystävien kanssa.

Äitimme oli viiden lapsenlapsen mummo. Heistä kaksi on Alankomaissa syntyneitä ja heille mummo on hollanniksi Oma. Monet muutkin kuin omat lapsenlapset tunsivat hänet ”Omaksi”. Äidillämme oli monta ”ottolasta”. Hän otti omakseen monet lasten ystävät, mm. **Sarin** Kuhlmosta, **Timean** Unkarista, **Hilden** Hollannista, **Cordulan** DDR:stä sekä pakolaisperheen Kosovosta. Äitimme välit sisaruksiin, sukulaisiin ja ystäviin sekä myös rajan taakse jääneisiin sukulaisiin olivat aina harvinaisen läheiset ja välittömät. Hän kävi useita kertoja Kuivajärven Praasniekassa.

Hänen 80-vuotispäivänsä syyskuussa 2014 rakkaassa mökkimaisemassa suuren sukulais- ja ystäväjoukon kera jäivät hänen viimeisiksi suuriksi juhlikseen.

Elämän loppuvuosiin mahtui paljon taistelua perinnöllisen Oslerin taudin kanssa, mutta Äitimme positiivisuus ja elämänsuostus pysyivät vahvoina eikä hän ei milloinkaan valittanut taakkaansa.

Kiitollisena kaikesta me muistamme Sinut paremmin kuin ketään koskaan.

Lapset
JOUNI, EIJA ja RIITTA

Arkkipiispa Leo puhui karjalaisuuden voimasta Studia Generalia -sarjassa

Uskonto säilyttää kulttuuria

Suomen ortodoksisen kirkon arkkipiispa **Leo** näkemyksen mukaan uskonnollisuus on karjalaisten historiasa koko elämää jäsentävä kokonaisuus ja uskonnon merkitys karjalaisen kulttuurin säilymisessä ensiarvoisen tärkeää.

Arkkipiispa oli hiljattain keskustellut Jessoilasta kotoisin olevan runoilija **Aleksandr Volkovin** kanssa karjalaisen kulttuurin säilymistäistelusta, josta osan muodostavat identiteetin politisoituminen ja laajeneminen. Volkov oli kokenut ongelmalliseksi karjalaisuuden liittämisen suomalais-ugrilaisuuteen ja pohtinut missä määrin ortodoksisella karjalaisuudella on yhteistä kulttuuria esimerkiksi toisen suomalais-ugrilaisen ryhmän, unkarilaisien kanssa.

Volkov oli esittänyt näkemyksensä, ettei karjalaisuus ole laajassa mielessä suomalais-ugrilaisuutta vaan osa Pohjois-Euroopan kulttuureja, joihin kuuluvat niin karjalaiset ja Äänisen vepsäläiset kuin Uralin komit, marit ja mordvalaiset.

Arkkipiispan mukaan kieli ja uskonto ovat alkuperäiskansoja yhdistäviä tekijöitä. Kieli ei kuitenkaan kulje geneeissä eivätkä kaikki siksi välttämättä puhu omaa kieltään. Mutta ortodoksinen uskonto on säilytetty.

Sotien päätyttyä Pariisin rauhansopimus takasi Suomen suvereniteetin säilymisen, mutta karjalaisille rauha merkitsi hyvästejä kotiseudulle. Ortodoksisen Karjalan pyhäköt hiljenivät ja kirkko menetti sotien seurauksena 90 prosenttia kirkoistaan ja muusta omaisuudestaan. Taakse jäi yli 100 kirkkoa ja tsasounaa sekä neljä luostaria.

Suomen valtio tuli avuksi ja sääti vuonna 1950 jälleenrakennuslain, jonka nojalla Karjalaan jääneiden seurakuntien tilalle perustettiin uusia.

Evakot toivat tullessaan jumalanpalvelukset, ikonit ja itkuvirret mutta rajan taakse jäi paljon aineellista ja ennen kaikkea henkistä omaisuutta. Vieraassa ja karjalaisiin epäluuloisesti suhtautuvassa kulttuurissa identiteetti oli pitkään koetuksella. Sen myötä paljon arvokasta arjen kulttuuriperintöä pääsi erityisesti 1950- ja 1960-luvuilla katoamaan.

Valtaväestön keskuudessa elettiin varsin

Arkkipiispa Leo sai puheenjohtaja Eeva-Kaisa Linnalta lahjaksi uunituoreen vienankielisen Kalevalan.

hiljaa. Jumalanpalveluksiin kokoonnuttiin kouluihin ja myöhemmin rakennettuihin kirkkoihin. Omasta kulttuurista ei ääntä juuri pidetty.

Jälleenrakennuslain nojalla rakennettujen ortodoksisirkkojen ja rukoushuoneiden sijainti oli mielenkiintoinen: pääsääntöisesti rakennettiin kaupunkien ja kylien laidoille. Arkkitehtuurissa seurattiin luterilaista mallia ilman niin sanottuja ryssänkirkon sipulikupoleja.

Arkkipiispa Leo toi myös esiin näkemyksensä kielen merkityksestä perinteiden siirtymisessä tuleville sukupolville. Hän muistutti mieliin työn, jota Karjalan tasavallassa parhaillaan tehdään, jotta karjalan kielelle saataisiin virallisen kielen status. Karjalahan on ainoa Venäjän tasa-

valta, jossa ei ole virallista kansalliskieltä.

Arkkipiispan mukaan kieltä vaalitaan paitsi puhumalla myös kirjoittamalla ja sen käyttöä laajentamalla. ”Näin pagistu karjala on kasvanut viime vuosina kirkkokieleksi, jolle on nyt käännetty Uusi Testamentti ja psalmit.”

Artikkelin ovat arkkipiispa Leon esitelmän pohjalta kirjoittaneet:

EEVA-KAISA LINNA
KAI PEKSUJEFF

Arkkipiispa Leo puhui Karjalan Sivistyseuran järjestämässä Studia Generalia -luentosarjassa maaliskuussa seuran toimistolla aiheenaan Uskonnon merkitys karjalaisille.

Viisi esitelmää syksystä toukokuuhun asti

Karjalan Sivistyseura on suunnitellut viiden esitelmän laajuisen Studia Generalia -luentosarjan, joka käynnistyi syksyllä 2014 ja jatkuu keuhällä 2015.

Esitelmien aiheina on karjalaisuus eri näkökulmista. **Pekka Vaara** aloitti käsittelemällä 1900-luvun alun maailmanpoliittista tilannetta ja Wienin Karjalaisten Liiton perustamisvaiheita 1900-luvun alkupuolella.

Sami Kallio esitelmöi aiheenaan Hei-

mosodat Vienan Karjalassa. Arkkipiispa **Leo** puhui uskonnon merkityksestä karjalaisille. **Pentti Alanko** esitelmöi huhtikuussa Karjalan luonnosta ja sarjan päättää Pekka Vaara, joka palaa toukokuussa vuosiin 1917–1922, jolloin Karjalan Sivistyseura muodostui Wienin Karjalaisten Liiton perustalle.

Lisää tietoa osoitteista www.karjalansivistyseura.fi ja KSS:n facebook-sivulla.

Akateemisen kyykän maailmanmestaruuskisat käytiin 50. kerran

Tampereen Hervannasta tuli kyykkäkaupunki

Akateemisen kyykän maailmanmestaruuskisoihin ensimmäistä kertaa saapuvan on paras olla varuillaan. Jos onnistuu väistelemään kaikki ilmaa sakeana lentelevät kartut, lyövät kisat muulla tavalla täydellisesti ällikällä.

Tampereen Hervannassa kisaili tänä vuonna ystäväpäivänä huikeat 3 000 kyykkääjää peräti 128 kentällä. Väkeä oli paljon, mutta meno siitä huolimatta rentoa ja mutkatonta. Kyykkääjiä ja yleisöä oli kaikkineen paikalla yhteensä noin 4 000.

Hervannan yliopistokampuksen ympäristössä likimain kaikki liikenevät pysäköintipaikat oli valjastettu karjalaisen perinnepelin areenoiksi. Haalaripukuista väkeä vaelteli isoissa ja pienissä porukoissa pitkin pihoja ja katuja. Eväsuomat kilisivät repuissa ja mieli oli iloinen.

Teekkareista sekä muista yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoista koostuneet joukkueet tavoittelivat MM-titteliä kahdessa sarjassa, yleisessä ja naisten sarjassa. Yleiseen sarjaan osallistuvan joukkueen sukupuolijakauma sai olla mielivaltaisen, kun taas naisten sarjan joukkueen piti koostua pelkästään naispelaajista.

Yleisen sarjan joukkueita kerääntyi kyykkien ja karttujen pariin 512 ja naisten joukkueita 128. Joukkueet olivat pääosin nelihenkisiä. Näillä luvuilla Akateemisen kyykän MM-kisat ovat ylivoimaisesti Suomen suurin opiskelijaliikuntatapahtuma.

Akateemisilla kyykkääjillä oli tänä vuonna syytä tavanomaista suurempaan juhlaan, sillä kisa käytiin 50. kerran. Kisat saivat alkunsa vuonna 1966.

Perinteisesti oululaiset, lappeenrantalaiset ja tamperelaiset ovat vuosien varrella olleet kovimpia voitontavoittelijoita, mutta kaikki lähtevät aina paikalle ennen kaikkea hauskaa pitämään.

Satunnaisella valinnalla *Karjalan Heimon* toimittaja osui kentän numero 103 luokse. Vierailun aikaan ruutujen ympärillä toisistaan ottivat mittaa Tampereen ammattikorkeakoulun Kullinluikaus ja Teknillisen yliopiston Savon Sonnit. Jo joukkueiden nimet kertovat tapahtuman huumoriluonteesta. Kaksikon välistä otelua tuomaroi **Jussi Isokuortti**.

Amkin biotuotetekniikan opiskelijoiden joukkueessa pelasivat **Saara Lampe-la**, **Roope Nirikko**, **Viljami Iso-Markku**,

Ville Kontio ja **Kalle Viitamaa**. Yliopistoryhmä oli koottu tuotantotalouden ja konetekniikan opiskelijoista ja siinä kyykkäsivät **Heli Jylkkä**, **Antti Pekkala**, **Pavel Pentikainen** ja **Otto Meskanen**.

Useimmat kertoivat saaneensa ensikosketuksen kyykkään nykyisen opiskelijaelämänsä aikana. Roope Nirikko kertoi olleensa edellisvuonna mukana toisessa joukkueessa.

Karttua heitettiin niin hyvin kuin taittiin, vaikka se lipsahdelti välillä vähän minne sattuu. Hangessa viilenivät doping-juomat, joiden nauttiminen on täysin sallittua pelaamisen aikanakin.

– Akateemisen kyykän MM-kisat on kiva tapahtuma ja ainakin täällä loistavan hyvä henki, pelaajat vakuuttelivat.

Kaksikon yhteenotto päättyi Savon Sonnien voittoon pistein -76/-59. Sääntöjen mukaan eniten pisteitä lohokosta saava joukkue voittaa lohkon. Kullinluikaus sai seuraavaksi vastustajakseen joukkueen B4 Otaniemestä Espoosta.

Vuosina 1970–1993 Akateemisen kyykän mestaruuskisoja järjestettiin useina vuosina Turussa ja Helsingissä sekä pari kertaa Tampereella ja Lappeenrannassa.

Hutunkeitossa Espoon Otaniemien BY ja Tampereen Kullinluikaus. Tuomarina oli Jussi Isokuortti, tamperelaiskapteenina Kalle Viitamaa ja BY-kapteenina Tuomas Hartikainen.

Tampereelle lajin MM-kisat kotiutuivat 1990-luvun loppupuolella. Siitä asti kyykkää on pelattu pääsääntöisesti helmikuun toisena viikonloppuna.

Järjestäjänä toimii nykyisin Tampereen teekkarien harrastekerho Excursio- ja automaatioklubi TEA-club. Kisojen koko on kasvanut sellaisiin mittoihin, että enää ne on mahdollista järjestää vain Tampereella.

Kilpailun järjestelyistä vastannut TEA-clubin **Riku Kaura-aho** ei ehtinyt itse juuri pelaamaan, sillä kiirettä riitti kaikkien kisajärjestelyjen parissa. Hän oli mukana järjestelyissä kolmatta vuotta.

– Noin 30 henkeä on valmistelemasa kisoja ennakolta ja noin 200 itse kisan aikaan, kun lukuun otetaan tuomarit ja järjestysmiehet, hän kertoo.

Petäjavedeltä kotoisin oleva nuori mies

luonnehtii kyykkää yksinkertaiseksi peliksi, joka vaatii tarkkuutta. Opiskelijaporukoiden keskuudessa tärkeämpää on kuitenkin pitää pilke silmäkulmassa kuin kurttu otsassa.

Voitokkaimpia kisassa olivat oululaiset joukkueet. Yleisen sarjan voittajaksi selvisi Kyykkäjumalat, joka voitti Suppohauet -1/-10. Pronssille yleisessä sarjassa ylsi VaPuPiPu, joka on aiempien vuosien moninkertainen mestari.

Naisten sarjassa voittajaksi taas selviytyi tamperelainen Huomenna Buranaa, joka voitti Pakastekanat pistein -33/-51. Naisten pronssille nousi Ompeluseura-niminen joukkue.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuvat

Tyytymättömyys Hudilaiseen kasvaa Karjalassa

Karjalaisten tyytymättömyys päämies **Alexander Hudilaiseen** saa yhä uusia merkkejä Karjalan tasavallassa. Huhtikuussa Petroskoissa nähtiin varsin erikoinen mielenosoitusoperaatio.

Petroskoin yliopiston edessä olevalle pienelle aukiolle olivat samaan aikaan kerääntymässä sekä kunnianarvoiset veteraanit että opposition mielenosoitus, jota oli järjestämässä Jabloko-puolueen jäsen **Dmitri Rybakov**.

Hudilainen kuuluu Yhtenäinen Venäjä -puolueeseen eli samaan ryhmään kuin presidentti **Vladimir Putin**. Hudilaista on myös pidetty yhtenä presidentin luottomiestä. Karjalan asukkaat eivät kuitenkaan ole tästä pelkästään iloisia. Hudilainen on tuonut lähes koko hallintonsa suoraan Pietarista ja karjalaisten oma valta on vähentynyt viime vuosina.

Oppositio olikin huhtikuussa järjestämässä mielenosoitusta, jossa se aikoi vaatia Karjalan tasavallan päämiehen eroa. Päämies vastasi taustalta määräämällä veteraanit ja osan hallintovirkamiehiään kadulle.

Äänestäjien puolitoista vuotta sitten Hudilaisen politiikan ulkopuolelta valtaan nostama Petroskoin kaupunginjohtaja **Galina Širšina** ja Hudilainen ovat tiettävästi erittäin huonoissa väleissä keskenään. Tämäkin on merkki tulehtuneesta tilanteesta Karjalan tasavallassa.

Vuokkiniemen historia esillä uudella tavalla

Vuokkiniemen kylätalo on ollut viime vuodet mukana kansainvälisessä Echo-hankkeessa, joka on muuttanut talon yhdeksi karjalaiseksi etnokeskukseksi yhteisessä verkostossa. Sinne on koottu myös uusi pysyvä kulttuurihistoriallinen näyttely, joka koostuu talossa jo olleesta museo-osasta ja konserttitalista.

Näyttelyn on suunnitellut Karjalan kansallismuseon asiantuntija **Irina Stepanova**. Uudistus rahoitettiin Echo-projektin varoin. Ensimmäinen osa kertoo 1900-luvun maalaiselämästä. Sen pohjana on 30 vuoden aikana kerätty aineisto. Lisäksi esillä ovat Perttusen suvun sukupuu ja Sotilaan kohtalo -näyttely.

Etnoverkosto syntyi Echo-hankkeesta

EU-rahoitteisen Echo-hankkeen päättäjäisiä on vietetty hiljattain Petroskoissa. Kuhmolaisen **Markku Niemisen** vetämä hanke on saanut koottua yhteiseen verkostoon kaikki Karjalan tasavallan kantakansat.

Nyt yhteistyöverkostoon kuuluvat viennankarjalaiset, livviköt eli liygit, vepsäläiset, lyydiläiset, pomorit, Äänisen seudun venäläiset ja Seesjärven karjalaiset.

Vienan Karjala tunnetaan ennen kaikkea *Kalevalan* runojen keruupaikkana. Ää-

nisniemeltä on löytynyt venäläisen eepin runouden helmiä: bylinoita. Vienanmeren rannan pomoreilla on rikas omaperäinen kulttuuri. Seesjärven karjalaiset taas tunnetaan tsastuskoistaan ja muusta rikkaasta lauluperinteestään. Vepsäläiset puolestaan ovat rakentaneet koko maailman ihailemia puukirkkoja. Livviköillä on vahva asema Suvi-Karjalassa.

Karjalan paikkakunnista etnokulttuurikeskusten verkostossa ovat mukana Vuokkiniemi, Uhtua, Haikola, Paanajäri,

Belomorsk, Njutsa, Paatene, Velikaja Guba, Kuujärvi, Veškelys, Jessoila, Vieljärvi, Kinnermäki, Prääsä, Aunus, Tšalna, Soutjärvi ja Petroskoi.

Esimerkiksi Vuokkiniemessä etnokeskukseksi toimii monille tuttu Kylätalo, jossa toimii esiintyviä ryhmiä, kuten Kataja ja Martat sekä lasten kanteleryhmä Vuokkiniemen pojat.

Etnokulttuurikeskuksista voi lukea lisää suomeksi, venäjäksi ja englanniksi internetosoitteesta www.etnkarjala.ru.

Karjalankieliset uutiset voi kuulla verkossa

Karjalankieliset radiouutiset alkoivat Yle Pohjois-Karjalan taajuuksilla helmikuun lopussa. Yle uudizet karjalakse löytyvät myös internet-verkosta osoitteesta: yle.fi/uutiset/pohjois-karjala/karjalakse/

Uutiset kääntää ja juontaa Itä-Suomen yliopistossa tutkijana toimiva Natalia Giloeva. Hän kertoo, että uutisia kannattaa kuunnella, vaikka karjala olisikaan oma äidinkieli.

Karjalan kielen seura on ajanut uutisten aloittamista jo kymmenen vuoden ajan. Yle uudizet karjalakse -lähetys kuullaan Pohjois-Karjalan Radiossa perjantaisin kello 13.45. Lähetys uusitaan samana päivänä kello 17.45.

Karjalankielisten uutisten lisäksi Yle tekee uutisia suomeksi, ruotsiksi, saameksi, englanniksi, venäjäksi, selkosuomeksi sekä viittoma- ja romaninkielellä.

HEINÄKUUSSA 2015 VUOKKINIEMEN MATKALLE!

Vuokkiniemi-seuran perinteinen matka Vuokkiniemeen järjestetään 30.7.–3.8. 2015.

Lähtö on **Kajaanin rautatieasemalta** torstaina 30.7. klo 15.00 ja paluu maanantaina 3.8. iltapäivällä Kajaaniin.

Matkan hinta on noin 160 euroa, johon sisältyy:
- bussikuljetus Kajaani-Vuokkiniemi-Kajaani
- ryhmäviisumin hankkiminen (mikäli hankitte oman viisumin, matkan kokonaishinnasta vähennetään 71 euroa, joka on ryhmäviisumin hinta)

Kuljetuksen järjestää Tilausmatkat Oy Moilanen, jolta Vuokkiniemi-seura on tilannut matkan. Moilasan kautta saa myös tarkimmat tiedot mm. matkalle tarvittavista papereista.

Lisätietoja: Matka-Moilanen Oy
p. 017-2633323
www.tilausmatkat.info
Kauppakatu 55-57 70110 KUOPIO

Tällä hetkellä tiedossa olevat praasniekkamatkan tapahtumat:

Lauantaina 1.8. Teatteriesitys kylätalolla (talo oli jatkosodan aikana suomalaisena kouluna). Illalla ”nuorten tanssit”.

Sunnuntaina 2.8. Vuokkiniemen pruasniekka Ontsni aukiolla (Ontsni talon museo on myös avoinna). Seura järjestää myös perinteisen kyläkierroksen, jonka

avulla saa laajemman kuvan ihmisten ja kylän arjesta ja ennen kaikkea historiasta.

Majoituksen (yösiija ja ruokailu) hinta on noin 40–45 euroa/yö/hlö. Se maksetaan käteisellä suoraan majoittajalle.

Mahdollisuus pienelle ryhmälle (max 6 hlöä) myös omatoimiseen majoitukseen ja ruokailuun – mökin vuokra ja muut ehdot varmistuvat juhannukseen mennessä.

Vienan karjalan murre on vielä voimissaan Vuokkiniemessä, joten siellä on helppo päästä puheisiin myös paikallisen väen kanssa.

Matkan tarkemmat ohjeet ja viisumiin tarvittavat lomakkeet lähetämme ilmoittautuneille kesäkuun lopussa! Sitovat ilmoittautumiset viimeistään maanantaina 22. kesäkuuta.

Kerro ilmoittautuessasi:

- **yhteystietosi (nimi, osoite, puhelinnumero, sähköposti)**

- tarvitsetko majoituksen vai majoitutko sukulaisissa
- osallistutko ryhmäviisumiin

Mikäli olet kiinnostunut matkasta Vienan Karjalaan ja Kalevalan maisemiin niin ota yhteyttä Seuran hallituksen jäseniin tai suoraan Tuula Takamäkeen tai Asmo Kallioon:

Asmo puh. 050 372 0443 tai aokallio(at)gmail.com
Tuula puh. 040 719 3201 tai tuula.takamaki(at)saunalahti.fi – mielellään iltaisin!

Kieltä, kulttuuria, tulevaisuutta

UHTUA SEURA

www.uhtua.info

Lähde kielikurssille

LIVVIN KURSSI

Prääsässä Karjalan tasavallassa 28.6.–4.7.
opettajina Olga Žarinova ja
Nadezda Mičurova Petroskoista.

Kurssin hinta on 520 euroa, Karjala-kortilla
ja opiskelijat 495 euroa.

Ilmoittautumiset 22.5. mennessä Karjalan Liittoon,
p. 09 7288 170, toimisto@karjalanliitto.fi.

VIENANKARJALAN KURSSI

Tverin Karjalan Kozlovan kylässä 7.7.–13.7.
opettajina Valentina Karakina ja Olga Karlova.
Lisätiedot: toimisto@karjalansivistysseura.fi
tai 09 171 414.

LAUKUNKANTAJAT TOUKOKUU 2015

Mummo leipoi hyvät piirakat

Terttu Louhikoski-Alasuutari on nykyisin Lohjalla asustava Afanasjeff-sukuseuran puheenjohtaja. Tertun ukki oli Uhtualla 1889 syntynyt **Otto Louhikoski** (alun perin Afanasjeff), joka tuli Suomeen työhön 11-vuotiaana. Otto toimi laukku-kauppiaana, harrasti lukemista, sai sotilaskoulutuksen ja tais-teli ensimmäisessä maailmasodassa Galitsian ja Unkarin rinta-milla, oli sotavankina Unkarissa, toimi Vienan Karjalan itse-näistymisyrkimyksissä ja päätyi Suomeen palattuaan kaup-piaaksi ja maanviljelijäksi. Oton vaimo oli vienalainen **Jenny Tichanoff**.

Vienalaistaustaisen **Eeva-Kaisa Linnan** isoäiti ja Tertun ukki olivat liki saman ikäisiä ja asuivat Uhtuan Lamminpoh-jassa lähellä toisiaan. On hyvin mahdollista, että he pieninä leikkivät yhteisessä pihapiirissä.

EKL Afanasjeffien sukuseuran perustaminen on huikea tarina siitä, mitä sukujuurten etsiminen ja sukuyhteys merkitsevät tämän päivän arjessa eläville.

TLA Vietän paljon lomiani Lapin porteilla Raanujärvellä. Kesällä 2012 olin jo palaamassa etelään, kun sisareltani puhe-limessa kuulin, että Unarin Akatemiassa Unarin-Luusuan ky-lässä järjestetään laukkukauppaa koskeva seminaari. Käänsin auton takaisin ja osallistuin tilaisuuteen.

Simo Kannelsuon kertomukset sukutaustastaan olivat kos-kettavia, samoin hänen kehotuksensa kerätä tarinoita talteen ajoissa. Rovaniemeläiset ”Rinteen pojat” esittelivät isoisän-sä **Janne Afanasjeffin** ja hänen isänsä vuonna 1935 julkaistua sukutarinaa, joka on heille ollut kimmoke kiinnostua omasta taustastansa. Syntyi vahva tunne, että niin kauan kuin vielä on mahdollista, tarinoita on koottava ja ihmiset saatettava yhteen.

EKL Ja sitten joku esitti ajatuksen sukuseuran perustamisesta?

TLA Syksyllä 2012 palasin Rovaniemelle miettimään aiheta **Rinteen** veljesten ja **Kuuselan Timon** kanssa. Arvelimme, että saisimme seuraavana kesänä ehkä 50–60 henkeä koolle. Helmikuuhun mennessä ilmoittautumisia sukuseuran perus-tamiskokoukseen oli tullut 200, eikä varaamamme tila Arktikumissa riittänyt. Lopulta meitä oli sitten 350 henkeä Korun-dissa. Sukuseurassa on tällä hetkellä noin 130 jäsentä ja lisää on tulossa.

EKL Olit vielä aika pieni, kun isovanhempasi kuolivat, mut-ta muistat heidät.

TLA Olin vain nelivuotias, kun he siirtyivät tuonilmaisiin, mutta muistan yhä mummon leipomat hyvät piirakat ja ukki-ni huolenpidon meistä lapsista. Liitin ne mielestäni Karjalaan. Siemen oli kylvetty minuun jo pienenä, eikä kiinnostus suku-juuriin hellittä.

Ukkini tarina on vuonna 1958 tallennettu magnetofoni-nauhalle, jolta se on sittemmin litteroitu kirjalliseen muotoon. Haastattelu on koskettava. Kertomuksessa käsitellään laukku-kauppaa, ensimmäistä maailmansotaa, sotavankeutta Unkaris-sa, paluuta Moskovan, Tverin, Äänislinnan ja Usmanan kautta

Sivistysseuran puheenjohtaja Eeva-Kaisa Linna ja halli-tuksen jäsen Terttu Louhikoski-Alasuutari.

Uhtualle perheen luo vuosien poissaolon jälkeen. Matkaa tehtiin pitkälti jalkapatikassa. Oli levottomuuksia, Vienan Karja-lan tilanne sekasortoinen, puutetta kaikesta. Oton ja Jennyn elämänvaiheiden tunteminen on antanut uskoa, että kaikesta voi selviytyä, kun toimii periaatteilleen uskollisesti ja rohkeasti.

Tarinassa esiintyvät niin **Paavo** kuin **Iivo Ahava, Oskari Tokoi, Aarne Orjatsalo**, kauppiaat **Andronoff**. Otto päätyy Uhtuan kunnan esimieheksi ja Karjalan Väliaikaisen Toimi-kunnan asiainhoitajaksi. Hän pyrki siinä edistämään Karja-lan asiaa.

EKL Olen lukenut Otto Louhikosken tarinan. Siinä on myös Sivistysseuraa koskettava kohtaaminen, kun Otto Karjalan asioita hoitaessaan ottaa yhteen seuran silloisen sihteerin **Iivo Härkösen** kanssa. Oton mukaan ”Sivistysseura oli niin kuin Karjalan Väliaikaista Toimikuntaa ylempänä ja Toimikunta niin kuin pelinappula vain, että siinä niitä voimavaroja sitten käytetään”.

Otoa pistää erityisesti vihaksi se, että Härkönen Vienan kuntien lainarahan takaisinmaksukyvyystä riideltäessä soimaa karjalaisia kieroiksi. Jo samana iltana hän katu ja selittää suu-tahtamistaan toteamalla Paavo Ahavalle, että häntä voi soima-ta, mutta Karjalan kansaa ei.

Otto kertoo myös hauskan tiedon **Iivo Ranteesta**, joka esiti kolmen vuoden ajan kuuroa. Kuurous pelasti heidän hen-kensä. Otto ei tätä tietoa kenellekään paljastanut ja kuurous-kin parani eräällä Helsingin matkalla, kun Ranne kävi ”ihmis-ten lääkäriissä”.

Otto ja Jenni Louhikosken haastattelu julkaistaan myöhemmin sähköisenä julkaisuna KSS:n nettisivuilla.

Tällä palstalla keskustellaan Karjalan Sivistysseuraa lähellä olevista asioista.

Kesä tulee, lähde liikkeelle!

TOUKOKUU

9.-10.5. Aunus - hanhien pääkaupunki -juhla. Aunus, Karjalan tasavalta.

13.5. klo 19-21, Studia Generalia -sarja: Karjalan Sivistysseuran historia 1917-1922. varapuheenjohtaja Pekka Vaara, Karjalan Sivistysseura ry:n toimisto, Luotsikatu 9 D, Helsinki
Ilmoittautuminen: toimisto@karjalansivistysseura.fi tai 09 171 414 Lisätiedot: www.karjalansivistysseura.fi

14.-17.5. Matka Petroskoin kansallisarkistoon. Petroskoin arkistossa sijaitsevat vienankarjalaisen sukututkimuksen kannalta tärkeimmät lähdemateriaalit vuodesta 1782. Arkistopäivä 15.5. (Ilmoittautumisaika päättynyt). Lisätiedot: sari.heimonen@gmail.com.

KESÄKUU

4.-7.6. Laatokan luonto, norpat ja Valamon luostari -matka. Lisätiedot: www.niikonmatkat.fi.

6.6. Karjalanpiirakan päivä -juhla, Hotelli Piipun piha, Sortavala, Karjalan tasavalta.

11.-17.6. Paanajärven erämaat -matka. Lisätiedot: www.niikonmatkat.fi.

13.6. Karjalaisten kesäjuhlat ja kyykkäpelin kesäkilpailut Uhtualla (Kalevala), Karjalan tasavalta.

13.6. klo 12.00-16.00 KSS / Kemin alaostaston Kesätaapahtuma Puuosaston majalla Vähämaassa. Lisätiedot: www.ksskemi.com.

13.-14.6. 67. Karjalaiset kesäjuhlat Hyvinkäällä. ”Tuutha siekii Hyvinkääl! Lisätiedot: www.karjalanliitto.fi.

14.6. Huumori-festivaali, kansantansseja ja -musiikkia, perinneleikkejä, pilailua... Kintahankylä (Kindasovo), Präässä, Karjalan tasavalta.

23.-28.6. Vienan Karjalan laaja kierrosmatka.

Lisätiedot: www.niikonmatkat.fi.

27.6. ”Lapsuuden piha” kätujen juhla Uhtuan (Kalevala), Likopäässä, Karjalan tasavalta.

27.6. Jyskyjärven kylän -juhlataapahtuma, 400 vuotta siitä, kun kylän nimi mainittiin asiakirjoissa. Jyskyjärvi, Karjalan tasavalta.

27.6. Petroskoin kaupungin -päivä, kaupungin keskusta ja Äänisen rantakatu, Petroskoi, Karjalan tasavalta.

28.-29.6. Kansainvälinen ”Sininen Ääninen 2015” -purjehduskilpailu (regatta), Petroskoi, Karjalan tasavalta.

28.6.-4.7. Karjalan kielen ja kulttuurin kurssi Präässä. Karjalan tasavalta. Lisätiedot: Karjalan Liitto, saija.pelvas(at)karjalanliitto.fi tai puh. 09 7288 1715, www.karjalanliitto.fi.

Kesäinen nurmi kukkii Karjalassa.

HEINÄKUU

1.-5.7. Sommelo musiikkijuhla, Ethno Music Festival, 10. kerta. Kuhmo, Kainuu ja Uhtua, Haikola, Vienan Karjala. Lisätiedot: www.sommelo.net.

2.-11.7. Solovetsk The Suuri 2015 -matka 5 päivää Solo-

Karjalaista taloa ympäröi aina kasvima.

vetskin saaristossa. Lisätiedot: www.niikonmatkat.fi.

3.-5.7. Sortavalan Laulujuhlat - Suuri Kalevalainen Pruasniekka. Sortavala, Karjalan tasavalta. Lisätiedot: www.kalevalaisetlaulujuhlat.net.

7.-13.7. Karjalan kielen kurssi (viena) Kozlovassa, Tverin Karjala, Venäjä. Lisätiedot: www.karjalansivistysseura.fi.

10.-31.7. Udmurtin kielen kesäkurssi Udmurtiassa Venäjällä. Lisätiedot: http://v4.udsu.ru/files/1304744668.pdf.

10.-12.7. Toarie ja Lari Huovisen sukuseura kokoontuu Kuivajärvellä järjestettävän proasniekan aikaan. **12.7.** Petrun päivä -kyläjuhlat. Uhtua (Kalevala), Karjalan tasavalta.

12.7. 16. Kirjallisuusfestivaali Haikolassa, Karjalan tasavalta.

15.-19.7. Kuusamon Kansanparannuspäivät Pohjanseidalla. Kalevalaa, mytologiaa, filosofiaa luonnon ymmärtämiseksi. Lisätiedot: www.ruka.fi, safarihouse@rukapalvelu.fi

18.-19.7. Afanasjeff-sukuseuran kokoontuminen Oulussa. Lisätiedot: afanasjeff-sukuseura.com tai sihteeri@afanasjeff-sukuseura.com tai 040 3578150.

25.-28.7. Kansainvälinen Kalliopiirrookset kirjallisuus-

festivaali. Haikola, Karjalan tasavalta.

26.7.-2.8. Seikkailu Äänisellä, Karjalan ikiaikaisessa sydämessä Kižin saaristossa -matka. Lisätiedot: www.niikonmatkat.fi.

27.7. Open Air Rock Bereg -festivaali Pitkärannassa. Dlinnyi Bereg -hotellin alue, Laatokan rannalla, kaupungin laidalla, Karjalan tasavalta.

30.7.-2.8. Aunuksen Musiikkifestivaali. Aunus, Karjalan tasavalta. Lisätiedot: Matka-Ärrä Oy.

ELOKUU

1.-2.8. Iljanpäivän pruasniekka, la 1.8. teatterinäytös ja nuorisotanssit, su 2.8. päätaapahtuma. Vuokkiniemi, Karjalan tasavalta. Lisätiedot: www.vuokkiniemi.net.

1.-2.8. Kansainvälinen Kižin-regatta, vanhojen ja nykyaikaisten veneiden kilpailu. Kižin saari, Karjalan tasavalta.

1.-2.8. Suopokkupallokilpailut. Aunus, Karjalan tasavalta.

6.-10.8. Valamo-Käkisalmi-Pietari-Viipuri-matka. Lisätiedot: www.niikonmatkat.fi.

7.-16.8. Udmurtian elokuva -matka. Lisätiedot: www.niikonmatkat.fi.

8.-9.8. 6. kansainvälinen ”Laatokan karit 2015” -kalastusfestivaali. Sortavalan piiri, Laatokka, Karjalan tasavalta.

9.8. Marja Makovei -juhla, 354 vuotta siitä, kun Vuonnisen kylän nimi mainitaan asiakirjoissa. Vuonninen, Karjalan tasavalta.

23.8. Maitofestivaali ja heinäveistoskilpailut. Aunus, Karjalan tasavalta.

28.8. Jyskyjärven pruasniekka. Jyskyjärvi, Karjalan tasavalta.

Lista koottu osin Uhtua-seuran sivuilta, osin muista lähteistä. Karjalan Heimo ei vastaa mahdollisista muutoksista kesäohjelmassa.